

Békés megye foglalkoztatási válság kezelésének megalapozásához

II.

Helyzetelemzés, Hatástanulmány

készült
a Békés megyei foglalkoztatási feszültségek kezeléséről szóló 1093/2004
(IX.29) Kormányhatározat
alapján

3K CONSENS IRODA

Budapest

2005 január

Készítették:

Dávid János
programvezető

Munkatársak:

Holczer Gábor

Jancsics Dávid

Mód Péter

Selymeci Viktor

Tajti József

Tartalom

<i>Demográfiai adatok</i>	4
<i>Közlekedés, infrastruktúra</i>	5
<i>Általános gazdasági adatok</i>	7
<i>Ágazati szerkezet</i>	8
<i>Megyei és kistérségi összefoglaló foglalkoztatási jellemzők</i>	17
Foglalkoztatás a nem termelő ágazatokban	31
<i>Humán erőforrások , mint a fejlesztés alapfeltételei</i>	32
<i>Vállalatok értékesítési piacai</i>	35
<i>Munkaerő beszerzés</i>	36
<i>Képzés és foglalkoztatás</i>	36
<i>Turizmusról</i>	44
<i>Adatok, táblázatok</i>	<i>Hiba! A könyvjelző nem létezik.</i>
Középfokú végzettséggel rendelkező kékgallérosok, szürke-, és fehérköpenyesek foglalkozási szerkezete megyénként	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Középfokú végzettséggel rendelkező kékgallérosok, szürke-, és fehérköpenyesek foglalkozási szerkezete megyénként (foglalkozás csoportonként)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Az ágazatok "nem termelő" szervezeti egységeinek számított/becsült foglalkozási-szakmaszerkezete megyénként	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Középfokú végzettséggel rendelkező kékgallérosok, szürke-, és fehérköpenyesek foglalkozási-szakmai összetétele	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
BÉKÉS MEGYE Foglalkozási szakmaszerkezet, kistérségenként	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
BÉKÉS MEGYE Foglalkozási szakmaszerkezet foglalkozáscsoportok együtt	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
KSH Békés megyei szervezetek száma statisztikai térségenként	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Békés megye területét tekintve (5,6 ezer km²) a 7., lakosainak számát tekintve (396 ezer fő) a 12. a hazai megyék sorában. A Dél-Alföldi Régió keleti, Romániával határos részén elterülő békési térség hagyományosan az alföldi gabonatermelő-állattenyésztő mezővárosi övezetbe tartozott. A Körös-vidék, a Viharsarok, a Nagy-Sárrét, a Kis-Sárrét és a Csanádi-hát a 20. század második felében sem tett szert jelentős ipari kapacitásokra. Gazdaságát és az itt élők foglalkozását a mai napig jellemzi az agrártermelés és agrárgazdálkodás más megyékénél nagyobb jelentősége.

Demográfiai adatok

Az alacsony népsűrűségű megyét a népesség erős természetes fogyása jellemzi. A népességi adatok szerint jelenleg Békés megye az ország egyik leggyérebben benépesített területe (70 fő/km²). A más megyékbe irányuló belföldi elvándorlás jelentős, a megyeszékhelyet is sokan hagyják el, Szeghalom és Sarkad térségében pedig kivételesen nagy számban vándorolnak el az ott élők, vándorlási egyenlegük ezer lakosra –15 és -23 közötti(fő). A megye legtöbb településen a lakónépesség öregedésének problémájával kell szembenézni, Mezőkovácsháza és Sarkad térségében a 60 éven felüliek aránya meghaladja a 23 százalékot. Szeghalom és a Nagy-Sárrét társadalma fiatalabb a megyei átlagnál, lakósűrűsége magasabb a Csanádi térségben megfigyelhetőnél.

A megye népessége 1945 után is folyamatosan csökken. A Viharsarok települései a világháborús emberveszteséget soha nem heverték ki, majd a vidék lakosságát tovább csökkentette a szlovák nemzetiségűek kitelepítése. A születési arányszám az ötvenes években is meglehetősen alacsony, mindössze 23 ezrelékes arányt ért el, ma pedig tragikusan alacsony, 10 ezrelék körüli értékre tehető.

A rendszerváltás következtében létrejött gazdasági szerkezet változás, a fokozódó előregedés, a fiatalok, főként a magas iskolai végzettséggel rendelkezők elvándorlása a megye gazdaságfejlesztési potenciáljára is rányomja a bélyegét, ***s ha tovább zajlik ez a folyamat, akkor veszélybe kerülnek a fejlesztések a fellépő tényleges, illetve strukturális munkaerő hiány miatt.***

Közlekedés, infrastruktúra

A fővárostól az egyik legmesszebb elhelyezkedő és a legnehezebben megközelíthető megyeszékhely Békéscsaba. Gyorsforgalmi út építésére a megyeszékhely és Budapest között belátható időn belül nincs reális esély. A gyorsforgalmi úthálózat hiányából fakadó negatív társadalmi-, gazdasági hatások Békés Megye Nemzeti Fejlesztési Terv Orientált Gazdaságfejlesztési Stratégiájában is megfogalmazódnak. A hivatkozott dokumentum, és az ITDH szerint a gyorsforgalmi úthálózat hiánya miatt a befektetők elkerülik a megyét.

A közúthálózat minősége kedvezőtlen hatással van a turisztikai szektor fejlődésére is, amely a jó elérhetőség hiányában csak korlátozott fejlődési potenciállal bír. A gyenge minőségű közúthálózat miatt a áruforgalom sem tud megfelelően bonyolódni és így a „schengeni határ” státusszal járó lehetőségek is kiaknázatlanok maradnak. *„A 44-es számú (de méginkább a 47-es számú) főút gyorsforgalmi úttá fejlesztése a jelenlegi országos tervek szerint hosszabb időt vesz igénybe. Azok megvalósításáig viszont –egyes szakaszaikon- viszonylag olcsóbb műszaki beavatkozással is érzékelhető mértékben csökkenthető lenne az eljutási idő, a baleseti helyzet javításával egyidejűleg. A Békés Megyei Állami Közútkezelő Kht. részére erre a célra biztosított állami forrásokból a munkálatok rövid időn belül megvalósíthatók.”¹*

A megye több vasúti fővonallal rendelkezik, a vasúthálózat megfelelő, a települések jelentős részét eléri. A Romániát Magyarországgal összekötő-, a teherszállításban legfontosabb vasútvonal érinti Békés megyét, ugyanakkor a megye településeinek egyike sem képes kihasználni a vasúti csomópont adta lehetőségeket. Ennek legfontosabb oka, hogy az egyre dráguló kötött pályás teherszállítás nem kifizetődő a vállalkozások számára.

Békés megye légitikötője Békéscsabától négy km-re található. A Békés Megyei Önkormányzat tulajdonában lévő Békéscsabai repülőtér füves kifutópályájával jelenleg csak kisebb sport- és mezőgazdasági gépek fogadására alkalmas, de a kereskedelmi repülés (személyszállítás) számára megfelelő utasforgalmi épület és irányítótorny már megépült, illetve felújításra került. A leszállást segítő fénytechnikai rendszer, egy új tűzoltóbázis és az 1300 méter hosszú és 30 méter széles burkolt kifutópálya kiépítéséhez kapcsolódó fejlesztési

¹ Javaslat a gazdaság fejlődését, a foglalkoztatást bővülését elősegítő megyei hatáskörű programokra, projektekre Békés megyében -- Békés megyei Területfejlesztési Tanács 2005. január

elképzelések előkészítése a tervek szerint 2005. február 28-ig fejeződik be. A Békéscsabai, - közepes nagyságú személyszállító gépeket fogadni képes repülőtér-fejlesztés tervezett költségvetése mintegy másfél milliárd forint. Ez az összeg magában foglalja a futópálya-, a tűzoltóbázis- és a fénytechnikai rendszer kiépítésének előkészítő munkáit, építési-, beszerzési- és lebonyolítási költségeit. A beruházáshoz szükséges másfél milliárdos összeg fedezeteként figyelembe vehető a Megyei Önkormányzat 2004. évi pénzmaradvány tartalékba helyezett és eddig feladattal nem terhelt 400 millió Forintos összege és a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács terület- és régiófejlesztési céllelőirányzatának pályázatán elnyert 126.3 millió forintos összeg. Utóbbi, a fénytechnikai rendszer kiépítését célzó támogatáshoz szükséges 30 százalékos saját erő az előző évi pénzmaradványból kerül kifizetésre. A repülőtér-fejlesztés teljes megvalósításához (kifutópálya- és tűzoltóbázis létesítése) szükséges további egy milliárd forintnyi összeg eléréséhez a Megyei Önkormányzat által alapított Békési Airport Kft. számára nem ismert olyan pályázati forrás, vagy külső befektető, amely a beruházás megvalósítását elősegítené. A személyszállító gépek fogadására képes reptér közvetlen gazdasági haszna elsősorban az idegenforgalom és a gyógy-turizmusban érintett gazdasági- és közintézményeknél (kórházak) jelentkezne. Az áruszállításban rejlő gazdasági potenciálok kiaknázásához szükséges légi teherszállítást kiszolgáló reptéri létesítmények kiépítésének költségei az 1500 milliós összegen felül további 5-600 millió forintra becsülhetők.

A megyében nagyon alacsony az épített lakások száma, 1990 és 2002 között mindössze pár ezerrel bővült a megye lakásállománya. Orosháza, Mezőkovácsháza és Szarvas térségében az 1990 és 2001 között épített lakások aránya az országos átlag alig felére-harmadára tehető.

Általános gazdasági adatok

A megyére alacsony gazdasági aktivitás jellemző, a 15–74 éves korosztálynak 45–47 százaléka tekinthető aktívnek. Ezt az adatot nem teszi kedvezőbbé a viszonylag alacsony 5–7 százalékos munkanélküliségi ráta sem. A megyei munkaerőpiacon 1990 óta erősen nő az inaktívok aránya. Békés megyében 2001-ben lényegesen alacsonyabb volt a keresők és a munkanélküliek együttes létszáma, mint az 1990-ben a foglalkoztatottaké. Jelenleg a megyében a KSH lakónépességi adatai szerint 125 ezer, saját felmérésünk –telephelyi létszámadata szerint 129 ezer a foglalkoztatottak létszáma. A munkaerőpiacon ezen legális, ’fehér’ szereplője mellett természetesen jelentős számú szürke és fekete-munkavégzéssel számolhatunk. A hivatalos adatok szerint a közel 130 ezer munkavállalóra 20 ezer munkanélküli, közel 150 ezer inaktív kereső és további 106 ezer eltartott jut. A térségi munkaerőpiacon nem láthatók a növekedés forrásai, a munkaképes korba lépők száma évről évre csökken.

A saját településükön kívül munkához jutók arányának növekedése, az ingázók arányának jelentős emelkedése a térség településeinek gyengülő foglalkoztató és megtartóerejére utal. Az ingázók aránya 1990-hez és 1980-hoz képest is nő a megye településein, mind a férfiak, mind pedig a nők körében.

Az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) értéke a megyében nem éri el a 1 millió forintot. Az ipari alkalmazásban állók számában Békés a 17., az egy főre jutó ipari termelés tekintetében pedig csak a 18. helyen található meg a megyék sorában. A működő vállalkozások száma is alacsony, 1000 lakosra 60–70 vállalkozás jut mindössze.

Békés megye a Tisza–Körös menti nem kiemelt üdülőkörzet részét alkotja. Ebbe a körzetbe sorolt 50 település az idegenforgalmi adatok szerint az ország 5. legnagyobb forgalmú üdülőkörzetét alkotja. Az ebben a körzetben tapasztalható idegenforgalom harmada köthető békési településekhez, első sorban Gyula városához, amely az összes magyar város közül a kereskedelmi szálláshelyek tekintetében a 21. helyen található. A megye más településein azonban az idegenforgalom mértéke messze elmarad az országos átlagtól, a férőhelyek és vendégéjszakák száma a hazai átlag alig harmada-negyede. A térség idegenforgalma az Alföldön általánosan megtalálható termálvizes fürdőkre számíthat, ezek azonban a már említett Gyulán kívül más térségekhez képes alacsonyabb kiépítettséggel és elfogadottsággal rendelkeznek.

Ágazati szerkezet

A hatástanulmányban használt adatok többsége Az FMM és a 3K Consens Iroda 2003-4 fordulóján végrehajtott felmérésen alapul. Ennek során a Munkaügyi Kirendeltségek segítségével több, mint 6200 hazai vállalkozót, üzemet és intézményt kerestünk fel. Adatainkat a KSH felmérések —a közszféra tekintetében a MEH Közigazgatási Reform Államtitkársága adatbázisa— alapján standardizáltuk, az eljárással kompenzáltuk a mintavétel esetlegességeit. A foglalkoztatási adatok nem a helyben élőkre, hanem a helyben foglalkoztatottakra vonatkoznak.

Országos felméréseink során tapasztalhattuk, hogy a munkahelyek többsége a kilencvenes évek során a városokba, kistérség központokba koncentrálódott. Békés megyéről is elmondható, hogy a foglalkoztatók döntő többsége városokban működik és a szükséges munkaerőt telephelyüknek 20–25 km-es körzetéből szerzik be. A felméréseinkben ezért ott, ahol ezt adataink részletessége megengedi kistérségi elemzést alkalmazunk. (Az adatok a törvénymódosítás előtt érvényes 5 kistérségre vonatkozik)

Az ágazati szerkezet adatai szerint Békés megye gazdaságában a mezőgazdasági ágazatban láthatunk az országos arányokat meghaladó vállalatot és foglalkoztatottat miközben ennek az ágazatnak a súlya a megye ágazati szerkezetében lényegesen meghaladja a hazai arányokat, mind a vállalatok számát, mind a mezőgazdasági foglalkoztatottak számát tekintve is.. A magyarországi arányok több mint kétszeresével van jelen a mezőgazdaság a helyi gazdaságban. Utóbbi jelenség gazdaságtörténeti előzménye, hogy Békés megye kedvező mezőgazdasági-, ökológiai adottságai, s az arra épülő élelmiszeripar a megye gazdasági életében jelentős szerepet játszott a szocializmusban, az akkori rendszerre jellemző túlzott munkaerő-foglalkoztatással. A szocialista viszonyokra kialakított és főleg szocialista piaci igényeket kielégítő minőségű tömegárút előállító feldolgozóipar - a politikai döntések alapján kialakított KGST piac mellett - az alapanyag-előállító számára tervezhető értékesítési biztonságot jelentett.

A rendszerváltás óta eltelt időszak differenciálta a mezőgazdasági termelők helyzetét. A mezőgazdasági jellegű túlfoglalkoztatottság miatt - más lehetőségek híján - a piacgazdaság körülményei között is működőképes gazdaságok viszonylag szűk rétege mellett jelentős a kényszervállalkozók száma, akik csak alacsony életminőségen tudnak élni, illetve azoké, akik hosszabb távon életképtelenek.

„Az alapanyag-előállítókat érintő legjelentősebb problémák²

- Fejlesztési és forgótőke hiánya;
- Felvásárlói, feldolgozói monopolhelyzetből adódó kiszolgáltatottság, kiszámíthatatlan piac, késedelmes felvásárlói fizetési készség;
- Szakértelem és közgazdasági szemlélet (= vállalkozói készségek) hiánya;
- Termelői összefogás hiánya;
- Termelési diverzifikáció alacsony volta;
- A tájékozódás hiánya a gazdálkodó részéről;
- Hiteles, időbeni és szolgálatkész információ hiánya a politikusok, tisztviselők részéről;
- Bulvár jellegű tájékoztatás a szakmai helyett a médiumokban;
- Csodavárás tettek helyett; (
- Jogszabályok betartásának és betarttatásának hiánya az ágazatirányítók részéről;
- Államirányítási és gazdálkodói felkészülési hiányosságok az EU lehetőségekről és kötelezettségekről.”

2004-ben a főbb növénytermesztési kultúrák az elmúlt évtized legjobb termését adták a kedvező időjárás segítségével. Az EU államokban - a régebb óta bennlévő 15 esetében - intervenciós felvásárlásra a termésnek csak néhány százalékát ajánlják fel a termelők, mert a kereskedelmi kapcsolatok összefogottan működnek, míg nálunk az állami felvásárlás jelentené a fő értékesítési csatornát, ha a termelő forráshiány, tárolótér hiánya miatt nem kényszerülne áron alul eladni terményét, melyet az értékesítés után a felvásárló ajánl fel intervencióra és ér el ezáltal extra profitot. Az intervenciós raktárak hiánya a felvásárlási időszak kezdetére, a kijelölt hivatal nehézkes intézkedései, hiányos tájékoztatási készsége tetézte a gazdálkodók jogos elégedetlenségét. Az állami kötelezettség - az intervencióra felajánlott termés fogadásáról az államnak kell gondoskodnia - szétválik a termelői kötelezettségtől - tárolás, homogén minőség, összefogás, szűkített fajtaválaszték, hasonló termesztéstechnológia, EU szabvány feletti minőség biztosítása, ugyanakkor mindenkinek közös érdeke, hogy a termelői csoportokon keresztül megvalósuló tárolótér építését a jövőbeni tárolási problémák elkerülése végett államilag segíteni kell. Az állattenyésztés a folyamatos állatlétszám csökkenés ellenére mélyponton van. A gabona, húsvertikum felborulása az alacsony felvásárlási árakból, piaci bizonytalanságokból adódóan kihat a gabonaárakra is. Az intervenciós felvásárlás - mely a gazdálkodó jövedelmének biztosítására rendszeresített intézkedés - állami és gazdálkodói felkészületlensége nem segíti olyan mértékben a jó termés értékesítését, a termelés jövedelmezőségét amilyen mértékben lehetőség lenne rá.

A gazdálkodók termelés-centrikus szemlélet nem fogadja be a racionális, okszerű, piacgazdaság komform gazdálkodás alapelveit sem.

² AZ AGRÁRIUM HELYZETE BÉKÉS MEGYÉBEN 2004. BÉKÉS MEGYEI AGRÁRKAMARA

Az EU-csatlakozás hozta nyílt piaci verseny, a behozatali korlátozás megszűnése, a termékpiacán belüli érdekellentétek felerősödése, az ágazattal kapcsolatos EU direktívák betartási kötelezettsége mind-mind olyan kihívás, melyre az agrárium összes szereplőjének a saját munkaterületén kellene választ adnia. Ritka kivételektől eltekintve e pozitív válaszok rendre elmaradnak.

A megye kedvező ökológiai adottságai adta komparatív előnyök visszájára fordultak.

Az aktuális ágazati problémák megoldására a Békés Megyei Agrárkamara Elnöksége az alábbi javaslatokat tette közzé:

- A forint erősödése kedvezőtlen kihatással van az exportra. A mezőgazdasági termékek exportjának ebből adódó vesztesége nem csak az exportálót, hanem a mezőgazdasági termelőt is - mint alapanyag-előállítót - kedvezőtlenül érinti, mely az értékesítési árak mellett a termelői csoportokkal való szerződés kötést is veszélyezteti. (Pl. húsfeldolgozók, zöldségfeldolgozók);

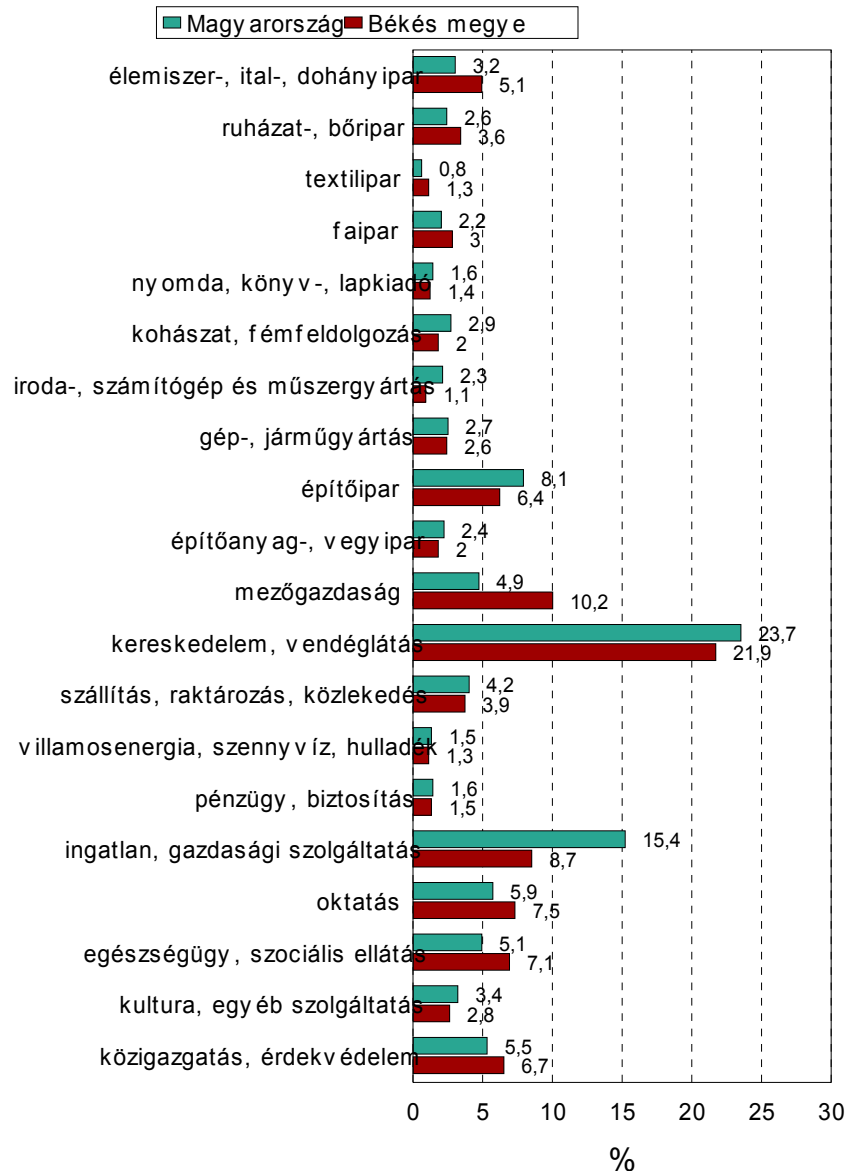
A Békés megyei gazdaságot ezen felül az élelmiszeripar, ruházati- és bőripar, fa- és bútóripar hazai átlagot meghaladó súlya jellemzi. A textilipar, gép- és járműgyártás, szállítás, raktározás, pénzügy, villamosenergia és közszolgáltatások, valamint az egészségügy adatai a megyében az országos átlaghoz közeliek.

A megye gazdaságát a hazai átlagnál kisebb arányú nyomdaipar, fémfeldolgozás, műszeripar, építőipar jellemzi. Az ingatlanügyekkel, gazdasági szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozások száma és az itt foglalkoztatottak aránya messze elmarad a többi megye adataitól. A kereskedelem, vendéglátást, valamint a pénzügyi ágazatot jellemzi, hogy a vállalatok számát tekintve a hazai átlagnál nagyobb arányban vannak jelen, de kisebb arányú foglalkoztatás mellett. Ezekben az ágazatokban kisebb, alacsonyabb létszámmal üzemelő vállalkozásokat találunk.

Bár Békés megye ágazati szerkezetében a mezőgazdaság súlya a legmeghatározóbb, de a legnagyobb létszámban természetesen ebben a megyében is a **kereskedelem, vendéglátás** területén találunk munkavállalókat. A kereskedelem, vendéglátás aránya a megye ágazati szerkezetében meghaladja a 21 százalékot, amivel csak két százalékkal marad el az országos érték hasonló adatától. A második legnagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató ágazat azonban a **mezőgazdaság**, minden tizedik aktív keresőt itt foglalkoztatják, miközben országos arányuk nem éri el az 5 százalékot sem.

Ágazati szerkezet

foglalkoztatottak aránya

A **gazdasági szolgáltatásokkal, ingatlanügyekkel** foglalkozók megyei szinten magas, 18,7 százalék feletti aránya közel 7 százalékkal marad el az országos adatoktól. Az **építőipar** a megyei beruházások és lakásépítések alacsony szintjével magyarázhatóan a foglalkoztatottak arányát tekintve elmarad az országos átlagtól. A megyében hagyományosan az egyik legerősebb ágazat az **élelmiszeripar** és mezőgazdasági termékfeldolgozás. Ebben az ágazatban a megyei munkavállalók aránya az országos átlag közel kétszerese. A nagy múltú vállalatok, mint a Csabai Konzervgyár Rt, Gyulai Húskombinát Rt, Csabahús Kft, Békéscsabai Baromfifeldolgozó Szolgáltató, Kereskedelmi és Ingatlanhasznosító Kft. (Bábolna Baromfi Rt, a Békéscsabai Gyárának jogutódja), Békéscsabai Hűtőipari Rt. ; Merian Orosháza Kft. ; Nutricia Rt. a térség meghatározó foglalkoztatóiként jelennek meg, beszállítói

hálózatukon keresztül pedig munkát biztosítanak a mezőgazdasági termelők jelentős részének, ezzel meghatározóan jelen vannak a térség összes településének munkaerőpiacán.

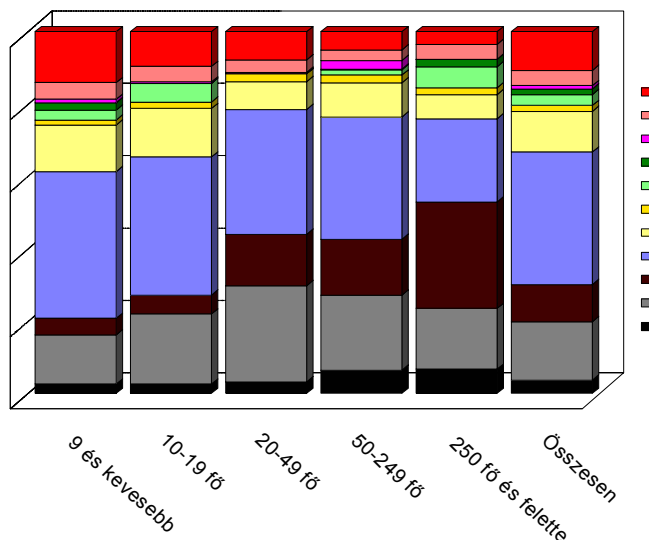
A Békés megyei munkaerőpiacon az országos átlagnál kevesebb munkavállalót foglalkoztatnak a fémfeldolgozás, műszeripar területén. A jelentős problémákkal küzdő könnyűipar megyei foglalkoztatási aránya szintén meghaladja az országos átlagot.

1. tábla: A munkavállalók eloszlása vállalatnagyság és ágazatcsoport szerint Békés megyében							
Ágazatok, ágazatcsoportok	vállalatnagyság (%)						teljes létszám (fő)
	0-9 fő	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250 fő és felette	össze sen	
élelmiszer-, ital-, dohányipar	13,2	8,8	18,9	27,2	31,9	100	6587
ruházat-, bőripar	10,9	5,3	14,7	54,2	14,9	100	4690
textilipar	8,5	7,0	20,9	63,5	0,0	100	1648
faipar	30,1	7,4	14,1	30,5	17,9	100	3915
nyomda, könyv-, lapkiadó	29,4	5,0	5,9	59,7	0,0	100	1753
kohászat, fémfeldolgozás	27,7	15,8	21,5	35,0	0,0	100	2566
iroda-, számítógép és műszergyártás	26,0	4,9	4,7	40,6	23,8	100	1472
gép-, járműgyártás	14,9	4,8	5,2	54,0	21,1	100	3321
építőipar	58,6	11,0	12,4	18,0	0,0	100	8321
építőanyag-, vegyipar	13,1	4,6	9,5	59,0	13,8	100	2536
mezőgazdaság	30,0	7,6	20,9	36,2	5,3	100	13204
kereskedelem, vendéglátás	74,2	8,9	7,1	7,4	2,5	100	28377
szállítás, raktározás, közlekedés	51,9	8,0	8,8	17,6	13,7	100	5093
villamosenergia, szennyvíz, hulladék	9,8	4,3	8,3	35,8	41,9	100	1673
pénzügy, biztosítás	55,5	0,7	5,3	38,4	0,0	100	1947
ingatlan, gazdasági szolgáltatás	72,1	5,1	5,2	14,5	3,1	100	11327
oktatás	8,8	1,8	16,9	69,7	2,8	100	9678
egészségügy, szociális ellátás	24,6	1,0	4,3	29,1	41,0	100	9256
kultúra, egyéb szolgáltatás	71,8	3,9	7,5	16,7	0,0	100	3656
közigazgatás, érdekvédelem	0,3	1,5	11,6	49,0	37,6	100	8746
összesen:	40,7	6,3	11,1	30,1	11,9	100	129761

A kereskedelem és vendéglátás területén található vállalkozások jelentős része kis és mikro vállalkozás, az idegenforgalomból profitálók jelentős, más megyéknél magasabb aránya egyéni vállalkozó. A mezőgazdasági ágazatban más térségeknél tapasztalhatóknál nagyobb arányban maradtak fenn, illetve jöttek létre közepes és nagyobb foglalkoztatók. A jelentős számú munkásnak megélhetést biztosító ágazat dolgozóinak több mint felét a 20–249 fős közepes vállalkozások keretében alkalmazzák, ami a jelentős arányban jelen lévő önfoglalkoztatás és kisvállalkozási formák mellett is bizonyos koncentrációra utal. Gazdasági

szolgáltatással és ingatlanügyekkel foglalkozók döntő többsége Békés megyében is önfoglalkoztató, kisvállalkozó. Az építőipari munkavállalók és vállalkozók több, mint fele 10 fő alatti munkaszervezetben tevékenykedik, és ez igaz a szállítással, raktározással foglalkozókra is. Az élelmiszeripar nagyobb vállalatok keretében alkalmaz 6,5 ezer békési munkavállalót, 50 főnél nagyobb üzemekben találjuk meg háromötödüket. A ruházati és textilipari vállalkozások jellemző mérete 50 és 249 fő közé esik.

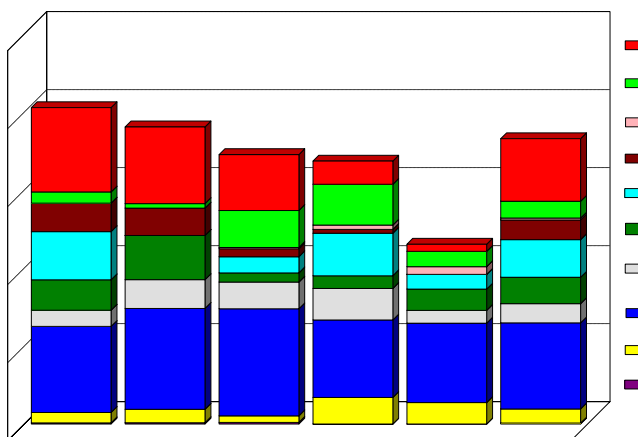
A Békés megyei munkavállalók közel 60 százalékát 10 főnél kisebb vállalkozásoknál találjuk meg. A nagyobb 50 fő feletti vállalatok aránya a munkaerőpiacon alig haladja meg az összes aktív kereső negyedrésztét. A megye nélkülözni kénytelen a jelentős létszámával és súlyával városokat, térségeket meghatározó nagyvállalatokat. Egyedül az élelmiszeripari cégek, melyek neve, hagyományai régóta kötődik a térséghez lehetnek abban a helyzetben, hogy beszállítói kapcsolataikon keresztül egész térségek gazdaságát, munkaerőpiacát meghatározó döntéseket hozhassanak. Az EU-élelmiszerpiacokon tapasztalható erős nemzetközi verseny és a hazai mezőgazdaság jelenlegi állapota következtében **válságiparágnak**, de legalább is nehéz helyzetű iparágnak kell tulajdonítanunk az élelmiszeripart, valamint a textil- és ruhaipart amely hazai jövedelmezősége, ezzel foglalkoztatóereje folyamatosan gyengül, a megyei gyártókapacitások jövője nem biztató.

A különböző méretkategóriába sorolható vállalkozások szakmaszerkezeti megoszlása eltérő. A kisebb, főként a 10 főnél kisebb szervezeteknél lényegesen magasabb a vezetők aránya. A felsőfokú végzettséget igénylő munkahelyeken dolgozók, főként közgazdászok és mérnökök a legkisebb termelőknél és a 250 főnél nagyobb vállalatoknál vannak jelen nagyobb számban, az első csoportba tartozók többnyire saját vállalkozásukban dolgozva.

A pedagógusokat jellemzően az 50–249 fős intézmények, az orvosokat és más, az egészségügy területén dolgozó felsőfokú végzettségű munkavállalót a 250 főnél nagyobb intézmények foglalkoztatják. Mindkét csoport esetén jelentős a kis, 10 fő alatti, vagy önfoglalkoztató munkavállalás aránya.

A közvetlen termelésirányítást ellátó műszaki vezetőket, technikusokat legnagyobb arányban a közepes méretű vállalkozások alkalmazzák, többségük mégis a nagyüzemekben kap állást, vagy önfoglalkoztatóként dolgozik. A középfokú végzettséggel szellemi, irodai feladatokat ellátók szervezetben belüli aránya a kisebb, 20 fő alatti vállalkozásoknál jelentősen meghaladja a közepes, vagy nagy vállalatoknál tapasztalható mértéket. A 20 főnél kisebb szervezeteknél átlagosan minden hetedik, nyolcadik foglalkoztatott végez szellemi munkát, a nagyobb vállalatoknál azonban csak minden 15. Többségük vállalatmérettől függetlenül gazdasági szakalkalmazott, irodai, ügyviteli feladatot ellátó személy.

A középfokú szakképesítéssel rendelkezők foglalkoztatásában is érvényesül a foglalkozási szerkezetben megfigyelhető erős eltolódás a 10 fő alatti foglalkoztatók javára. Az összes aktív kereső közel 60 százaléka 10 fő alatti vállalkozásoknál talál állást. A műszerész szakmák közül a mechanikai és finommechanikai műszerészek, villamossági szerelők többsége nagyobb, 50 fő feletti szervezetekben dolgozik, a nagyobb számban megtalálható számítástechnikai és elektroműszerészek a kisebb cégeknél kapnak munkát. A

villánszerelők, felvonószerelők többsége az őket legnagyobb arányban alkalmazó közepes, 50–249 fős cégek alkalmazottja.

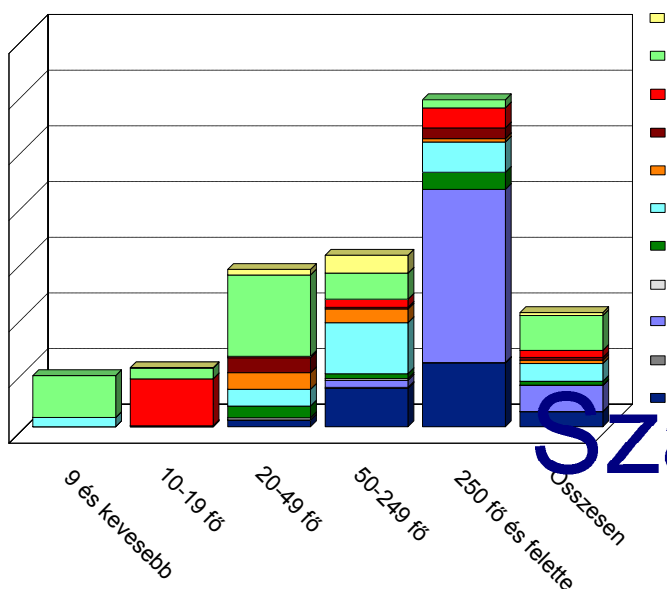
A fémipari szakmák között a legnagyobb számban lakatosokat, forgácsolókat, hegesztőket és javító-szerelőket találunk. A jármű-és motorszerelők, szerszámkészítők, fémmegmunkáló felületkezelők többségét a nagyobb, 50 főnél többet foglalkoztató vállalatoknál találjuk, a mezőgazdasági gépszerelők, forgácsolók, lakatosok, javító-szerelők zömének alkalmazója 10 fő alatti kisvállalkozás, mikro vállalkozás. A fémes szakmák képviselői az összes foglalkoztatottnak több, mint tizedét teszik ki és a 10–50 fős cégeknél alkotják a legnagyobb foglalkozási csoportot.

Az építőipar teljesítménye Békés megyében mind az épített lakások számát tekintve, mind a foglalkoztatottak arányát tekintve alacsonynak mondható. A társas és egyéni vállalkozások 1000 főre vetített aránya országos viszonylatban ugyancsak alacsonynak mondható. A két tény magyarázhatja az építőipari szakképzettséggel rendelkezők esetén, hogy kis és mikro vállalkozásokban a többi szakmacsoportnál alacsonyabb arányban jelennek meg, a kőművesek, ács-állványozók, tetőfedők, festők nagyobb részét közepes méretű, 50–249 fős vállalatoknál találjuk meg. Az épületasztalosok többségét, kőművesek, vezetékszerelők jelentős részét a kis vállalkozásoknál, vagy önfoglalkoztatóként találjuk meg.

Az élelmiszeripari szakemberek száma és foglalkozási súlya jelentős a megyében. Többségük tartósító, pék, sütőipari szakember. Ezen szakmák gyakorlóinak tipikus munkahelye 10 fő alatti kis-, és mikro vállalkozás, hiszen pékeket alig találunk nagyobb vállalkozásoknál és a tartósító szakemberek alkalmazása is csak a legnagyobb, 250 fő feletti vállalkozásoknál számottevő. A hús-, hal-, baromfi-feldolgozók, hentesek, mészárosok többségét viszont 50 fő feletti cégeknél találjuk. A mezőgazdaságban dolgozó szakképzettek többsége növénytermesztő, általános állattenyésztő. Az egyes vállalat-méretkategória szakmaszerkezetén belül a közepes 20–249 fős vállalkozások esetén képviselik a legnagyobb súlyt, amit az magyarázhat, hogy a mezőgazdasági szakképzettségűeknek csak kétötöde található a kis, 10 fő alatti cégeknél, harmadukat az 50–249 fős vállalkozásoknál találjuk.

A könnyűipari szakképzett munkavállalók a 10 fő alatti és a közepes méretű, 50–249 fős vállalatoknál alkotnak jelentős arányú foglalkozási csoportot. Többségük kis cégeknél alkalmazott szabó, varrónő, modellkészítő és szabász. A fonó, szövő kötő szakképzettségűek többségét viszont a közepes méretű vállalatok alkalmazzák.

Békés megyében a kereskedelem és vendéglátás területén foglalkoztatják a legtöbb középfokú végzettségű szakképzett munkavállalót. Többségük eladó, kereskedő, négyötödüket kis és mikro vállalkozásnál találjuk meg.

Szakképzetlen megos

A betanított, gépkezelő, összeszerelő foglalkozások gyakorlóit a kisebb, 20 fő alatti üzemek csak nagyon alacsony arányban alkalmazzák. A közepes méretű vállalkozások szakmaszerkezetében már jelentős, 14–15 százalékos arányt képviselnek a betanított munkások, a legnagyobb, 250 fő feletti üzemeknél pedig ők alkotják a teljes létszám közel 30 százalékát. Jelentős részük dolgozik a mezőgazdaságban, műszeriparban, és jelentős arányú szakmacsoportot alkotnak a fémipari, vegyipari cégeknél is. A fémipari és vegyipari cégekben szakképzetség nélküli fémipari és műszeripari betanított munkások, gépkezelők, összeszerelők döntő többségét a térség legnagyobb vállalatai alkalmazzák.

a teljes létszám arányában

35%

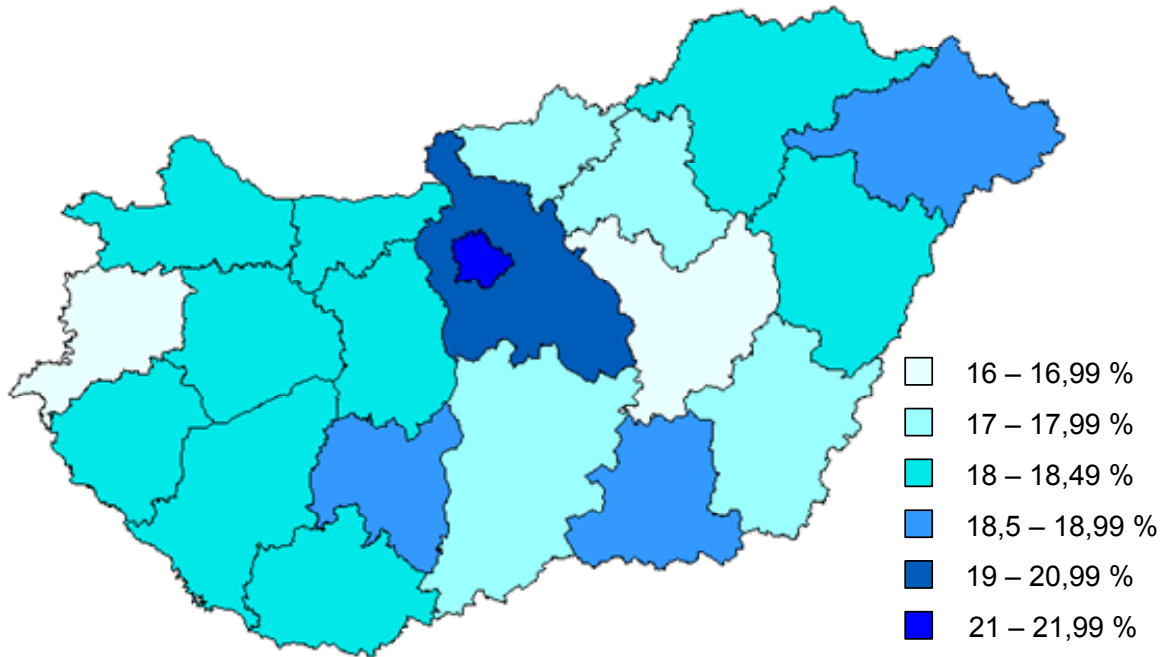
30%

25%

20%

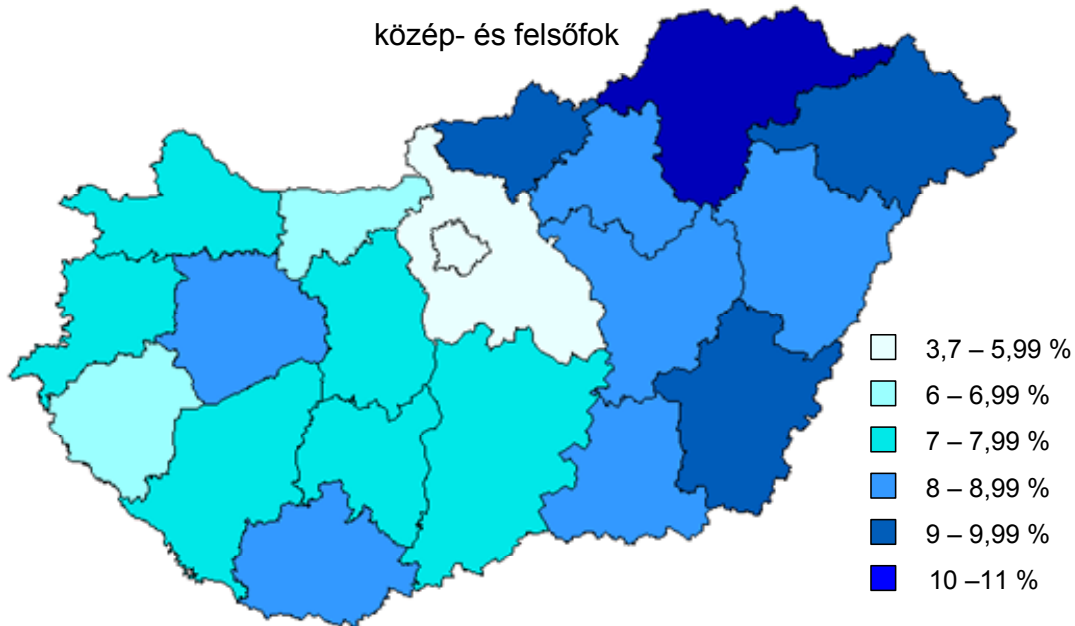
15%

Vezetők és felsőfokú végzettségű szakemberek aránya

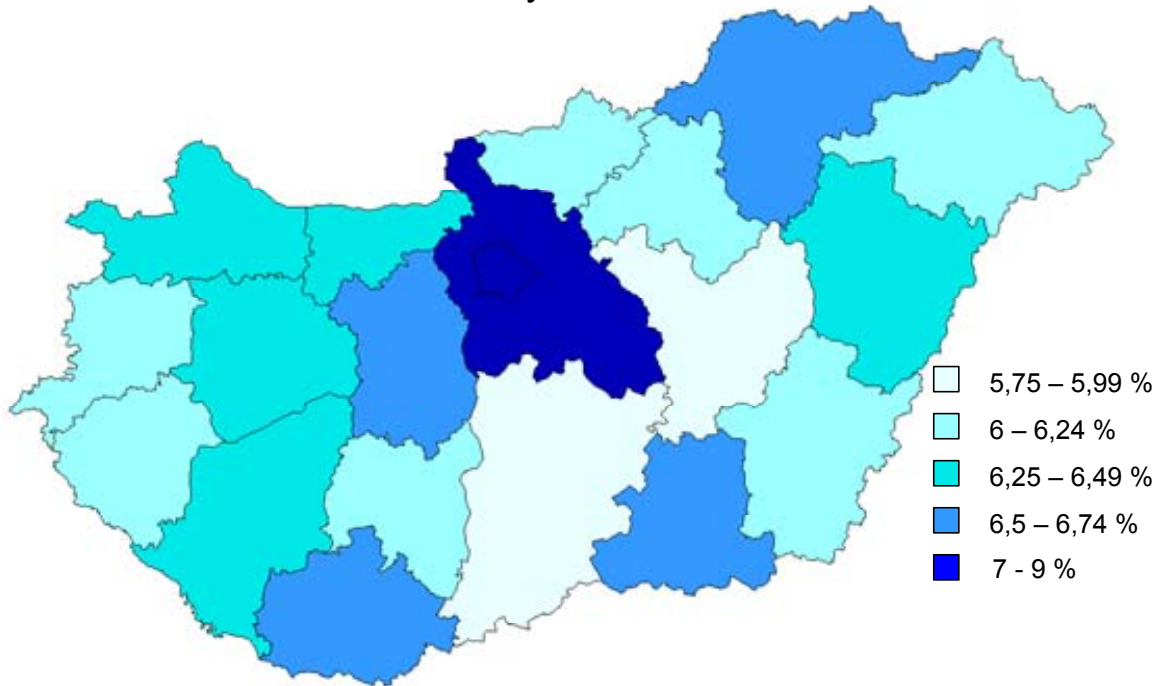
A versenyiparágak foglalkoztató erejének gyengeségére utal, hogy amíg a megye országos második az egészségügyben, oktatásban, kulturális ágazatban foglalkoztatottak arányában, addig 18-19. helyen áll a felsőfokú gazdasági és műszaki szakemberek arányát tekintve. A térség településein szellemi munkát végző, közép, vagy felsőfokú végzettségű munkavállaló a közszférán kívül alig talál munkahelyet.

Az egészségügy, oktatás, kultúra területén dolgozó szakemberek aránya

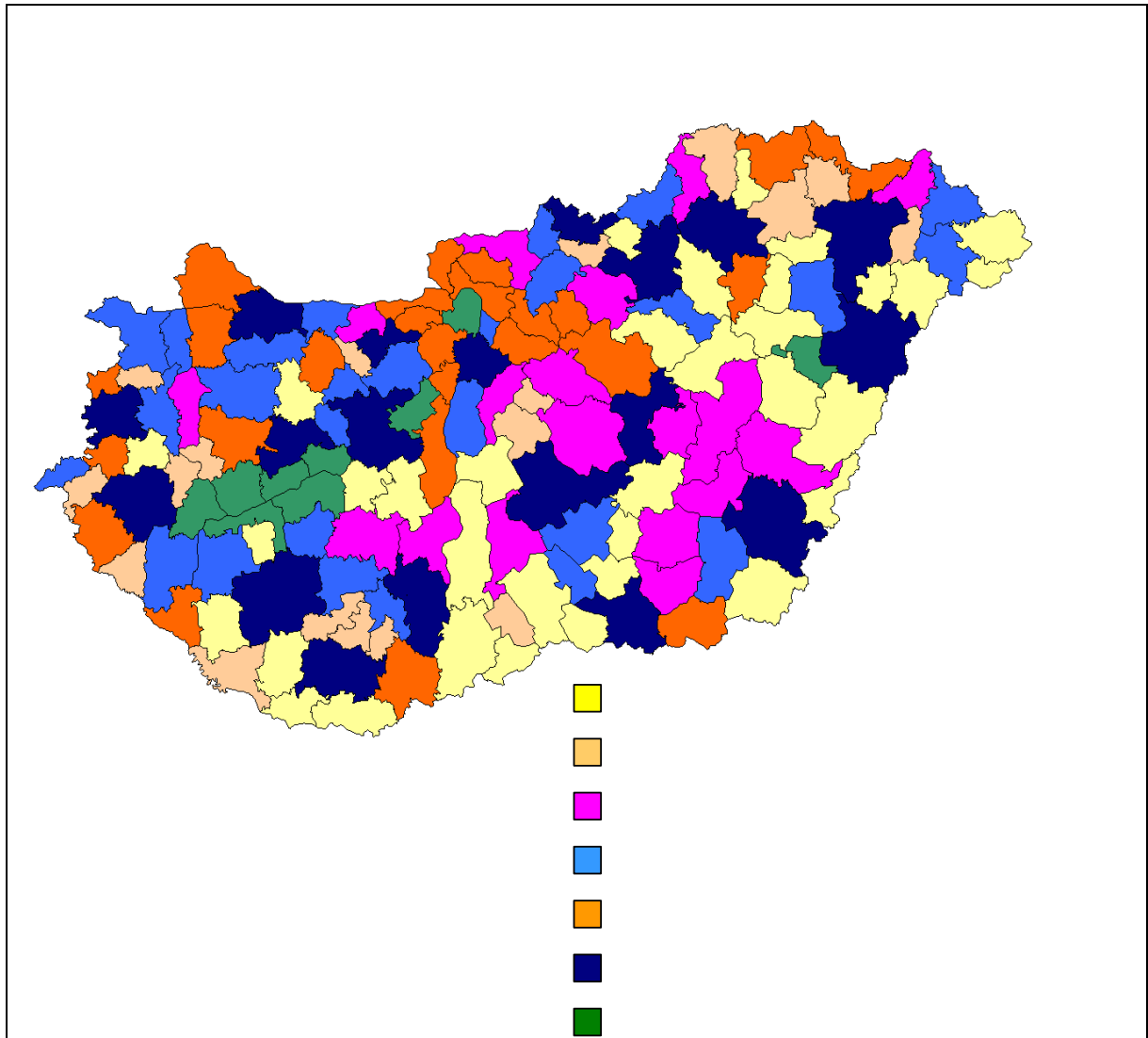

A felsőfokú műszaki szakemberek megyei foglalkoztatási aránya 6 százalékra, a gazdasági szakembereké pedig 2 százalékra tehető. Arányaik nem csak a főváros által alaposan megemelt országos átlagtól maradnak el, hanem a mérnökök esetében a Budapest nélküli átlagtól is elmarad 3 tized százalékkal.

Felsőfokú műszaki végzettségű szakemberek aránya

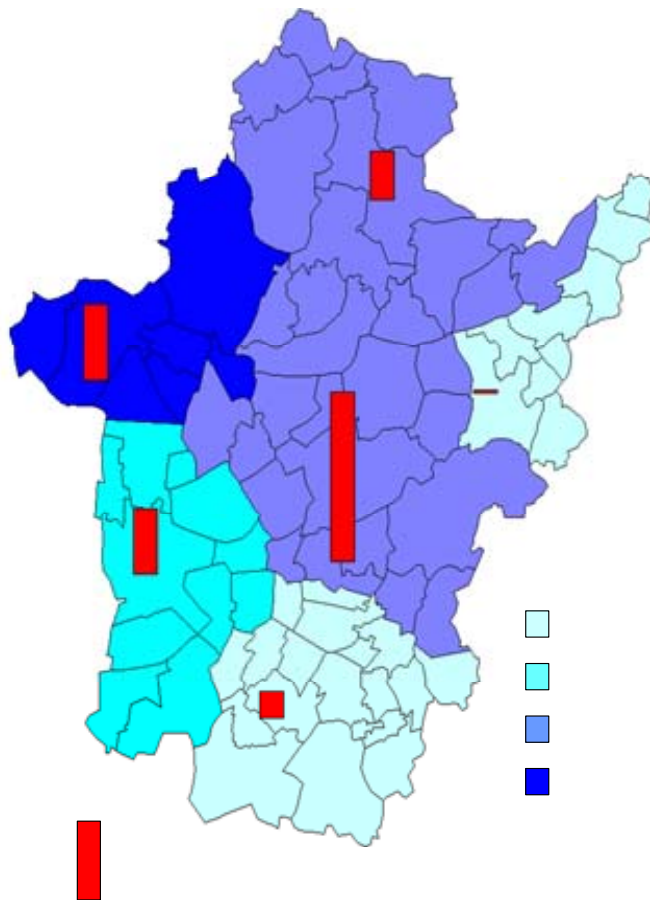
A gép- és járműgyártás, a számítógép, iroda, műszergyártás foglalkoztató képessége nagyon alacsony. Ezen ágazatok munkaerőpiaci aránya a megyék sorában a 17–19. helyre sorolja be Békést. Az építőipari foglalkozások aránya tekintetében a legutolsó helyen áll a Viharsarok. Ezt a tényt a folyamatosan fogyó lakossággal és elvándorlással összefüggően helyben rendkívül alacsony számban épülő lakások is magyarázhatják.

A megyében jelentős a válságiparágakban, a mezőgazdaság, textil- és ruhaipar, élelmiszeripar területén működő vállalatok száma a kis és középvállalkozásokat tekintve is alig marad el számuk a jobb kilátásokkal, perspektivikus jövőképpel rendelkező feldolgozóipari vállalkozásoktól, a legnagyobb, 250 főnél többet foglalkoztatók körében pedig hasonlóan 8 – 8 vállalatot találunk mindkét csoportban.

A Békéscsabai kistérségben 70 felett van azon legalább 10 főt foglalkoztató kis- és középvállalkozások száma, melyek válságiparágaknak tekinthető gazdasági szegmensben működnek. Békéscsaba térségében 5 jelentős, nagy foglalkoztatási kockázattal rendelkező, 250 főnél több alkalmazottal rendelkező foglalkoztató található. Az itt működő vállalkozások összességét vizsgálva megállapítható, hogy a munkavállalók több, mint 10 százaléka válságágazatokban dolgozik.

Válságipar

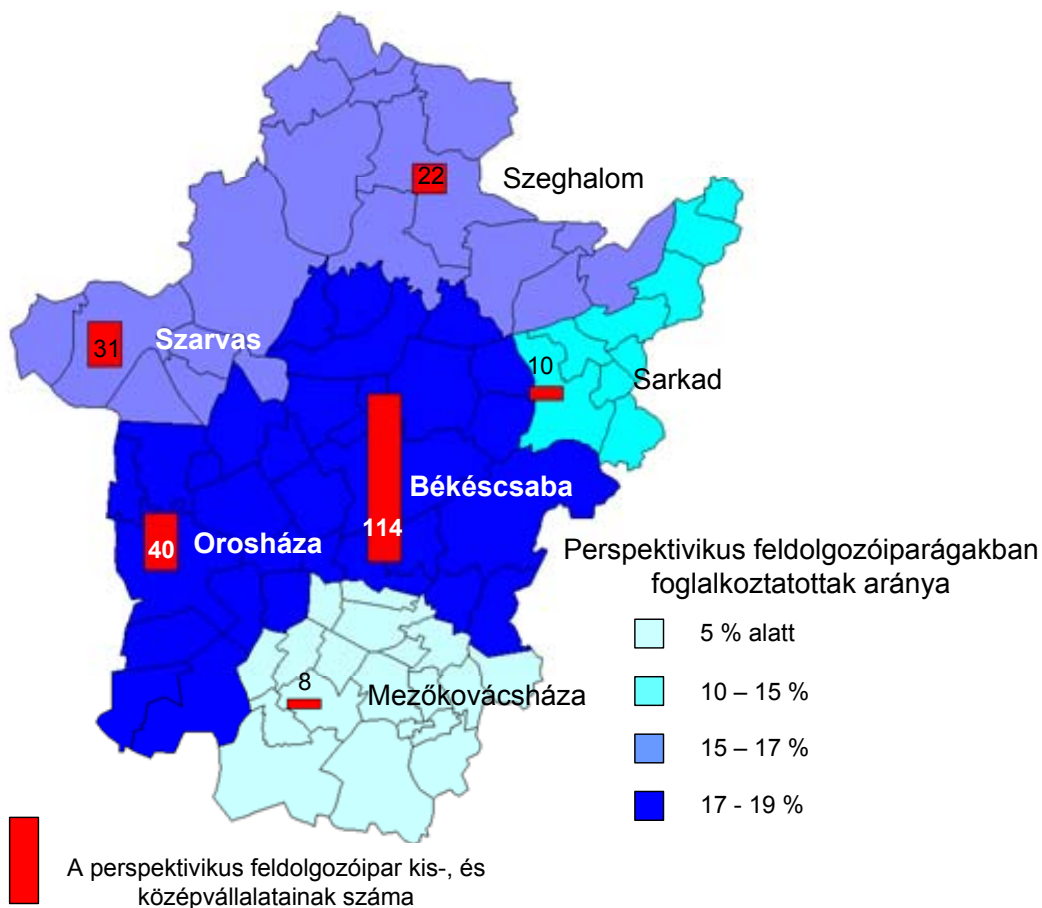

Szarvas és Orosháza térségében a nehezebb helyzetű ágazatokban egyenként 30 kis és középvállalat, melyek az ott működő összes, 10 – 249 fős vállalkozás ötödét teszik ki. A Szeghalmi kistérség kis- és középüzemeinek közel negyede működik válságiparágakban. Orosháza és Szeghalom térségében a válságiparágak munkaerőpiaci súlya a megyeszékhelyhez hasonlóan 8 – 10 százalékos mértéket ér el. A Szarvasi kistérség azonban sokkal nagyobb mértékben érintett, itt a foglalkoztatottak ötödének munkahelyét veszélyezteteti ágazatuk bizonytalan helyzete.

Mezőkovácsháza és Sarkad térségében kifejezetten kevés jelentősebb vállalkozás, nagyobb foglalkoztató található. Az itt található településeken ezért minden munkahely megszűnése jelentős érvágás, a válságiparágak munkaerő-feleslegét nem képes felvenni vállalkozáshiányos gazdasági környezetük. Ez az említett térségekben annak ellenére okozhat jelentős munkaerőpiaci krízist, hogy a foglalkoztatottaknak csupán 2 – 5 százaléka található ezekben a nehéz helyzetű ágazatokban.

Békés megye kis és középvállalkozásainak negyedét, ötödét teszik ki a perspektivikusnak tekinthető feldolgozó iparágak vállalkozásai. Ebbe a körbe soroltuk a fa- és bútoring, nyomdaipar, fémfeldolgozás, gép- és járműgyártás, valamint a műszeripar vállalkozásait. Szeghalom térségében kisebb arányban találjuk meg a jelentős perspektívával jellemezhető csoport képviselőit, itt a vállalkozásoknak a tizede tartozik ebbe a körbe. A Mezőkovácsházi kistérség rendkívül kis számú kis és középvállalkozásának közel harmada a jelentős fejlődési lehetőségekkel rendelkező ágazatokban működik, de ez is csak 10 vállalkozást jelent.

Perspektivikus feldolgozóiparágak Békés megyében

A perspektivikus feldolgozó iparágak vállalkozásainál alkalmazottak arányai a népszámlálás szerint helyben foglalkoztatottakhoz képest 5 – 20 százalékra tehető. A foglalkoztatás arányai ezekben az ágazatokban minden kistérségben messze elmaradnak a vállalatok arányaitól. Szeghalom és Szarvas térségében a munkavállalók 15 – 16 százalékát foglalkoztatják ezekben az ágazatokban, Orosháza és Békéscsaba térségében 17 – 18 százalékra tehető az arányuk. A

Sarkadi kistérségben a közép és kisvállalkozások harmadát kitevő feldolgozóipari vállalkozás az összes helyben foglalkoztatott munkavállalóknak csak nyolcadát foglalkoztatja. A Mezőkovácsházi kistérségben a perspektivikus feldolgozóipar jelenléte mind a vállalkozások számában, arányában, mind pedig a foglalkoztatottak arányában periférikus. Itt a helyben foglalkoztatottaknak kevesebb, mint huszada talál állást nyomda-, fa-, fém-, vagy gépipari vállalkozásnál. Mezőkovácsháza térségében a kifejezetten alacsony vállalkozássűrűség rossz, jelentős foglalkozási kockázatot jelentő vállalatstruktúrával párosul. A Szeghalmi és a Szarvasi kistérségben mindössze 1 – 1 jelentős, 250 főnél több alkalmazottal működő feldolgozóipari foglalkoztató található, a Sarkadi és a Mezőkovácsházi kistérségben viszont egyetlen egy sincs.

A KSH által megadott népszámlálási adatok szerint a kistérségekben helyben lakó munkavállalók arányában megadható a vállalkozássűrűség 1000 munkavállalóra. Békés megye kistérségeiben 1000 helyben lakó foglalkoztatottra 160 – 240 vállalkozás esik, melyek döntő többsége önfoglalkoztató, egyéni vállalkozó.

A legalább egy foglalkoztatottal rendelkező, 10 főnél kisebb vállalkozások aránya a Sarkadi és Szarvasi kistérségben mutatja a legmagasabb értéket, itt 100 helyben foglalkoztatottra több, mint 8 kisvállalkozás esik. A megyeszékhely és az Orosházi kistérségben ennél kisebb a kisvállalkozások aránya, 6 – 7 kisüzem esik 100 helyben foglalkoztatottra. A kisvállalkozások Mezőkovácsháza és Szeghalom térségében vannak jelen a legkisebb arányban, itt 100 foglalkoztatottra csak 5 kisfoglalkoztató jut.

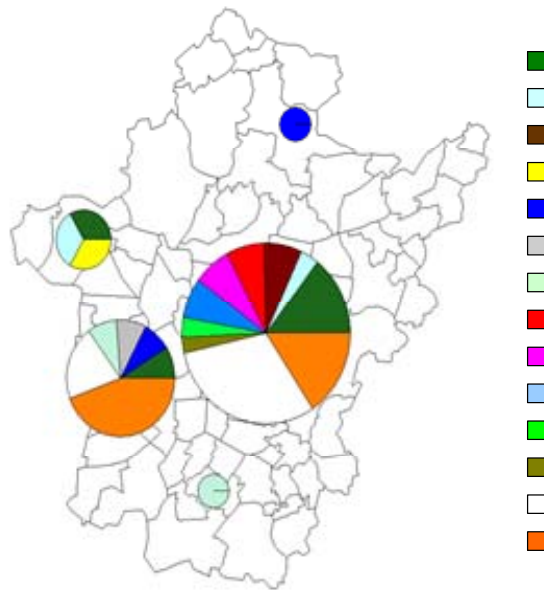
A 10 – 249 fős középüzemek térségi foglalkoztatási szerepe jelentős, csak Békéscsaba térségében találunk jelentős számban nagyobb vállalatokat, a középüzemi kategóriából tehát a megye többi térségének meghatározó foglalkoztatói kerülnek ki. 1000 helyben foglalkoztatottra vonatkoztatott számuk a Szarvasi kistérségben mutatja a legmagasabb, a Mezőkovácsházi és a Sarkadi térségben a legalacsonyabb értékeket.

A 250 fő feletti nagyvállalatok a Békéscsabai, Orosházi és a Szarvasi kistérségben hasonló munkaerőpiaci súllyal rendelkeznek, 10000 munkavállalóra 2 – 2,3 nagyfoglalkoztató jut. A legnagyobb vállalatok jelenléte a Mezőkovácsházi és Szeghalmi kistérségben jóval alacsonyabb, 10000 munkavállalóra kevesebb, mint 1 250 fő feletti vállalat esik.

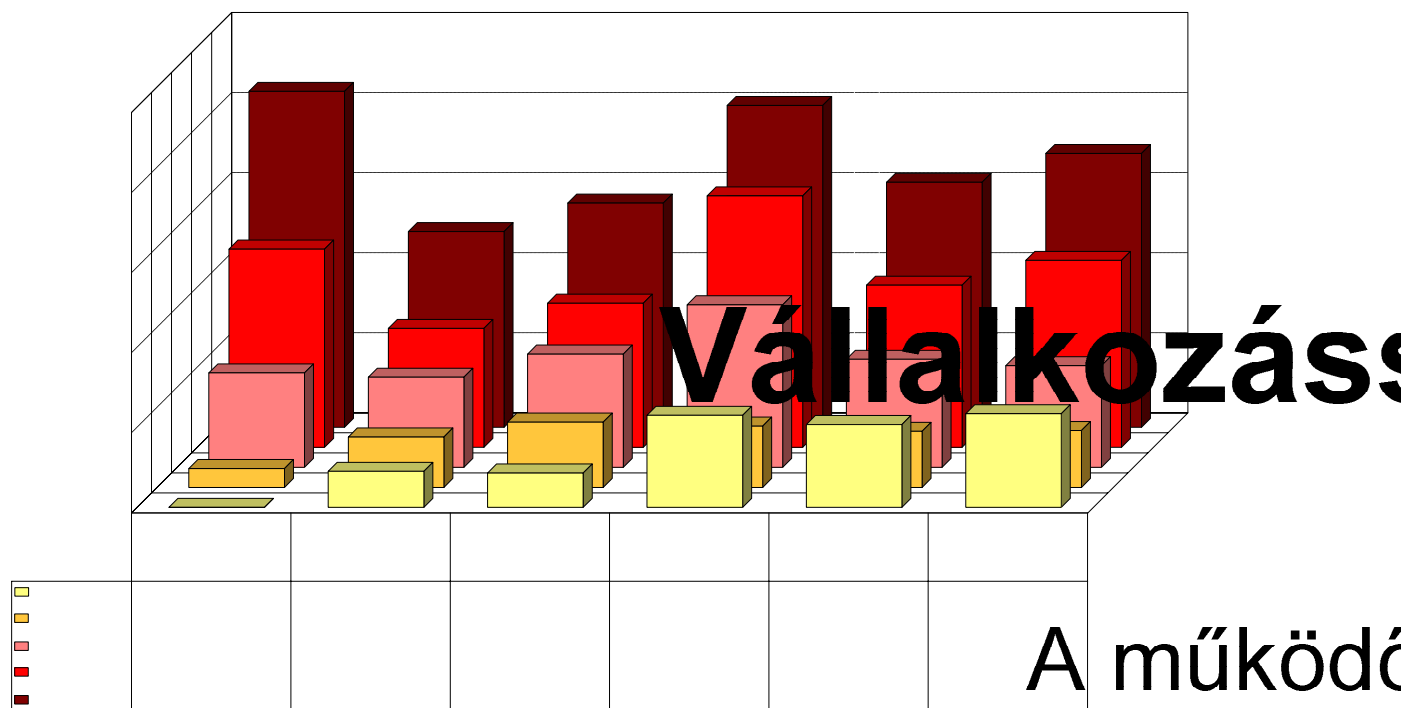
Jelentős erővel lépnek fel minden munkaerőpiacon a nagyobb, 250 fő feletti létszámmal üzemelő vállalatok és szervezetek. Munkakultúráik, munkaerőigényeik meghatározzák a térségük foglalkoztatási, oktatási szerkezetét, egyes szakmák presztízsét és térségi jövedelmi viszonyait is. Hatásuk tehát sokkal tágabb, mint foglalkoztatási arányuk.

A Békéscsabai kistérség meghatározó nagyfoglalkoztatói élelmiszeripari vállalatok. A négy nagyvállalatot 15 – 20 középvállalat és hasonló számú kisvállalat veszi körül saját ágazatukban. A térségben ágazatonként további 2 – 2 jelentős foglalkoztatót találunk a faipar, kereskedelem – vendéglátás, szállítás, raktározás, valamint a közszolgáltatók között. A nagyvállalati csoporthoz sorolható még egy ruházati cég és egy gazdasági szolgáltató vállalkozás. Az itt felsorolt 14 nagyfoglalkoztatónál találjuk meg a megye nagyvállalati alkalmazottjainak többségét.

Mezőkovácsháza térségében rendkívül kevés vállalkozás mérete lépi át az ötven főt, döntő többségük mezőgazdasági termelő vállalkozás, ahogy ebben az ágazatban találjuk meg a kistérség egyetlen, 250 főnél több munkavállalót foglalkoztató üzemét. Orosháza térségében az építőanyag-ipar, az élelmiszeripar, a gépgyártás, valamint a mezőgazdaság területén található 1 – 1 nagyfoglalkoztató. A Szarvasi kistérség három nagyobb üzeme az élelmiszeripar, ruhaipar és a műszeripar területén foglalkoztatnak jelentős számú munkavállalót. Szeghalon legnagyobb vállalkozása egy térségében egyedülként 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató gépipari üzem.

A vállalkozások, vállalatok és az egyéb foglalkoztatók között döntő többségben vannak a kis, 1 – 9 főt foglalkoztató vállalkozások. Ezek aránya az összes kistérségben megközelíti, eléri az összes gazdasági szervezet kilenczetedét. A legkisebb gazdasági egységekre sok esetben annak ellenére nem jut elég figyelem, hogy egy – egy térség munkaerőpiacán ők foglalkoztatják a munkavállalók közel felét.

A megye kistérségeinek foglalkoztatási fejleszthetőségét és munkaerőpiaci kockázatait elemezve megállapítható, hogy a Mezőkovácsházi és a Sarkadi kistérség gyengén iparosodott, ezekben nagyvállalatok nem találhatóak és jelentős arányban alkalmaznak munkavállalókat válságiparágakban, elsősorban textil- és ruhaiparban. Ezekben a térségekben a foglalkoztatási és képzési hagyományok következtében is alacsony azon munkavállalók aránya, akik a feldolgozóipar valamely ágában lennének képesek munkát vállalni.

A Szarvasi és Szeghalmi kistérségben jelentősebb ipari kapacitások találhatóak, azonban ezekben a térségekben is magas a válságiparágban alkalmazottak aránya. A kilábalás esélyeit mutatja, hogy ezekben a térségekben a munkavállalók negyede-hatoda potenciálisan alkalmas feldolgozóipari munkahelyek betöltésére. Így például a Békés megye északi részén elhelyezkedő Szeghalmi kistérség központi településén található Sárréti Ipari park több jelentős ipari üzem beruházása révén foglalkoztatási központtá vált.

Orosháza térsége üveggyára, élelmiszerüzemei, textilipari üzei következtében jól iparosodottnak számít, de jelentős arányú munkavállalót alkalmaznak középtávon komoly foglalkoztatási kockázatot hordozó iparágakban. A gazdaság kiemelkedő jelentőségű súlypontja – a nagy iparvállalatoknak köszönhetően – Orosházán van. A gazdaságon belül az ipar részesedése összességében a legnagyobb a kistérségben. Az iparon belül az üvegipar, gépipar, élelmiszeripar a meghatározó, míg a kistelepüléseken a mezőgazdaság fontossága az ipart többnyire megelőzi.

A mezőgazdasági termékek térségen belüli feldolgozása – a baromfi kivételével – nem jellemző. Az élelmiszeripar a libamájjal mint tájspecifikus termékkel van jelen. A legnagyobb árbevételű vállalkozások szintén Orosházán találhatók, közülük 6-8 vállalkozás éves árbevétele haladja meg az 1 milliárd Ft-ot. A térségközpont vezető ágazatai az üvegipar, a gépipar és az élelmiszeripar. Beszállítóként jelentős szerepet játszik a csomagolóipar, melynek több eleme kialakult Orosházán. A szállítmányozás szintén a helyi felnövekvő gazdasági területekhez tartozik; kevésbé jelentős az ipari karbantartás.

Jelentősebb, 100 millió Ft-os árbevételű cégek a térségközponton kívül csak Nagyszénáson, Tótkomlóson és Kardoskúton vannak. A fentiekén kívül jelentős szerepe van Csorváson és Gádoroson a konfekcióiparnak, míg Kardoskúton a MOL Rt. kitermeléséhez kapcsolódó gépiparnak és szállítmányozásnak. A többi, térségbeli település ipari üzei kisméretűek, kapacitásuk csekély, az egész térségre, vagy településükre gyakorolt hatásuk nem mutatható ki.

Az 58000 lelket számláló Békési kistérség alapvetően mezőgazdasági termelésre alkalmas adottságokkal rendelkezik, ipara a természeti kincsek hiányosságai miatt sem meghatározó. A kistérség összterületének (915.99 km²) több mint 90 %-a mezőgazdaságilag művelhető, nagy hagyományai vannak a szántóföldi növénytermesztésnek és az erre épülő állattenyésztésnek, a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatott 7.7 százalékát teszi ki. A kistérség Békés megyéhez mérten is erősen vállalkozáshiányos területként értékelhető, mivel az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma nem haladja meg az 58-at. A vállalkozások majd 95 százaléka kilenc, vagy kevesebb főt foglalkoztató mikrovállalkozás és ezekben is magas a mezőgazdasági vállalkozások száma, az összes társas vállalkozás 10 százaléka mezőgazdasági tevékenységet folytat.

A mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipar bizonyos részben jelen van a térségben, elsősorban vágóhidak és húsfeldolgozók, valamint takarmány-előállító, szárító- és keverőüzemek formájában, de ezek részben átalakításra, részben fejlesztésre várnak. A kistérség egésze meghatározóan mezőgazdasági jellegű terület. A meglévő iparnak is a feldolgozóipari ága jelentősebb, mely viszont piacvesztés miatt került kedvezőtlen gazdasági helyzetbe. A kistérség központi településén, Békésen az ipari tevékenységek közül a mezőgazdasági gépgyártás, építőipar, illetve kisebb textil és ruhaipari telephelyek működnek. A településen az iparon belül a jelentős mezőgazdasági termelés ellenére teljesen hiányzik a mezőgazdasági feldolgozóipar.

A Gyulai kistérség iparában az élelmiszer feldolgozó üzemek a meghatározók, a legnagyobb üzem, a Gyula Húskombinát. Az egykor virágzó textiliparnak ma már csak az emléke él. A textilipar romjain néhány kisebb harisnya- és zokni gyártó vállalkozás működik, de az olcsóbb keleti munkabérekkel nem tudnak versenyezni. A gyulai nyomdaipar legnagyobb vállalkozása a Kner egykori gyulai telephelyeként, a rendszerváltás után önálló társaságként működő Dürer Nyomda. A rendszerváltást követően a Dürer nyomda piaci pozícióit megerősítette, kiváló minőségű kiadványokat állított elő. Jelenlegi fejlesztési tervei között szerepel új technológiák adaptálása, illetve egy új telephelyre történő költözés, mivel a belvárosi szűk tér nem ad lehetőséget a bővülésre. A nyomdaipari vállalkozás képzett szakemberhiánnyal küzd, hiányoznak a könyvkötők, gépmesterek és formakészítők. A Dürer nyomda mellett számtalan kisebb-nagyobb nyomdaipari vállalkozás működik Gyulán, amelyek a prospektusoktól a könyveken, tankönyveken át a csomagolóanyagokig igen széles választékot gyártanak. A kistérség szolgáltatási területen működő vállalkozásainak zöme Gyulán található, s meghatározó részük az idegenforgalomban tevékenykedik. A kistérség idegenforgalma gyakorlatilag Gyulára korlátozódik. A tökehiányos vállalkozásokra jellemző, hogy nem képesek a szolgáltatási színvonalat jelentősen emelni és ezért egyre inkább a kisebb pénzű turisták választják úti célul Gyulát, ami a jövedelmek további csökkenését okozza. Gyulát kivéve igen jelentős foglalkoztatottsági problémák jellemzik a kistérséget. A mezőgazdasági nagyüzemek leépülésével a munkahelyek 75 százaléka szűnt meg, s a Gyulán koncentrálódott ipari üzemek létszámleépítései is elsősorban a környező településekről bejáró dolgozókat érintette. Gyula és Környéke Kistérség gazdasági szerkezetét ugyancsak meghatározza az a tény, hogy Békés megyében a bruttó hozzáadott érték gazdasági ágak szerinti megoszlása alapján az országos átlag többszöröse a mezőgazdaság részesedése. Ez döntő módon befolyásolja a térség jövedelemtermelő képességét, különös tekintettel arra,

hogy a megyében az agrárium az elmúlt években lényegesen kisebb növekedést produkált az országos átlagnál. Ez a tény jelzi, hogy a kedvező adottságok ellenére komoly szerkezeti és termelési problémák jellemzik a kistérséget. Kevésbé igaz mindez a kistérség központjára, Gyulára, hiszen itt az ipar részesedése még mindig 30 százalék körüli, ám ez zömmel élelmiszer feldolgozó kapacitást jelent, amely az ipar alacsonyabb jövedelemtermelő kategóriájába tartozik. A kezdeti fellendülés után mára a kistérségben a megyei átlag alatt van az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma. A három kisebb településen a vállalkozások meghatározó része a válságról válságra bukducsoló mezőgazdaságban működik. Az egyéni vállalkozások között igen magas az alkalmazott nélküli vállalkozások száma, amelyek a kistérség versenyképességét érdemben nem befolyásolják. Külföldi befektetők csak minimális tőkével jelentek meg a kistérségben, ezért nem meglepő, hogy az elmúlt évtizedben az országos átlagnál lényegesen kisebb mértékben hajtottak végre beruházásokat a térségben. Zöldmezős beruházás nem is jött létre. Békés megyében a nagyarányú agrártermelésre viszonylag nagykapacitású feldolgozó ipar települt. A rendszerváltás évtizede éppen ezen a két területen okozta a legnagyobb válságot, ezért a kistérség a vesztesek közé került, lemaradása az ország fejlettebb régióitól folyamatosan növekszik. Ennek igen sokrétű oka található a mezőgazdaságban:

- hatékony termelésre alkalmatlan birtokszerkezet
- kedvezőtlen vállalkozói struktúra
- tőkehiány
- folyamatos piaci zavarok
- élelmiszeripari válságok, a térség számára hátrányos privatizációs tendenciák

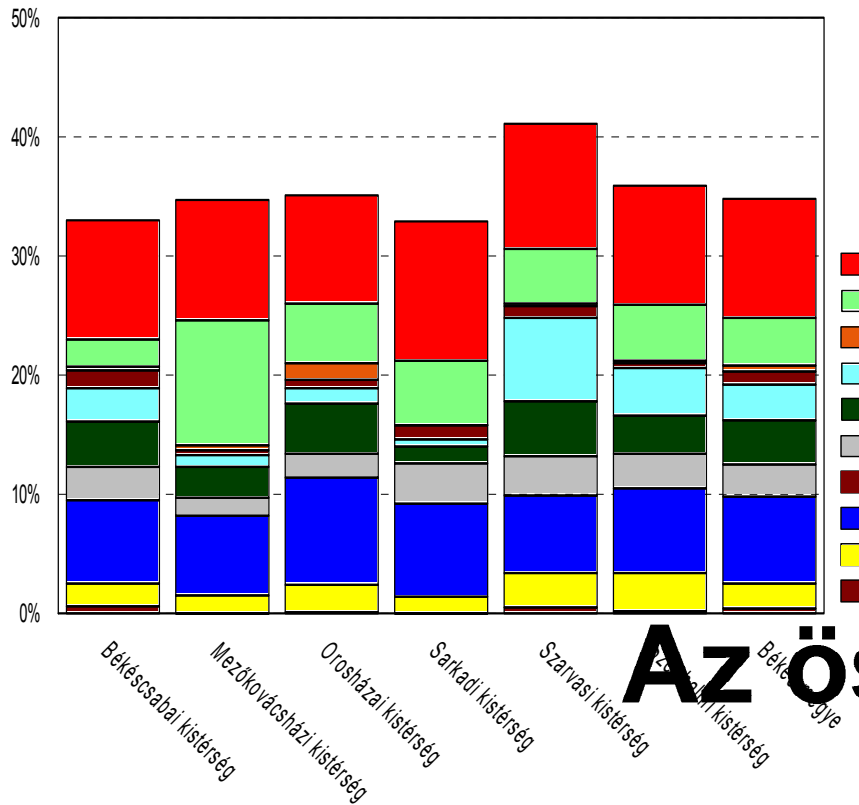
Kedvezőtlen a kistérség hosszú idő óta változatlan művelési ág szerkezete, hiszen a legfontosabb mezőgazdasági tevékenység a szántóföldi növénytermesztés. Az összes szántóterület közel 75 százalékán gabonát termelnek. A kistérségben a gyepfelületek aránya majdnem háromszorosa a megyei arálynak, ám ezeken a területeken nem folyik intenzív gyepgazdálkodás és állattartás. A szőlő, gyümölcsös, kert, nádas, halastavak aránya ugyancsak a megyei átlag alatti. Kedvező viszont a magasabb erdősültségi arány, ez azonban csak Gyula térségét jellemzi. A térségben megtalálható a főliás primőr zöldség termesztés, amely egyes vélemények szerint kitörési pont lehet. Bio termesztés a térségben alig van jelen, holott a szennyezés mentes környezet ezt lehetővé tenné. Jellemző tevékenység a sertéstartás, ám többnyire kedvezőtlen formában, kisüzemi körülmények között. Hogy a kistérségben a helyzet mégiscsak kedvezőbb, mint a megye más részein, az az idegenforgalomban és a

közigazgatásban foglalkoztatottaknak, illetve a határmenti elhelyezkedésből adódó munkahelyeknek (vasút, vám- és pénzügyőrség, határőrség) köszönhető. A szűkös megélhetést a rendkívüli körülmények között végzett, valódi jövedelmet alig nyújtó mezőgazdaság biztosítja. A kistérség gazdasági kapcsolatai egyfajta kiszolgáltatottságot mutatnak, ami leginkább a mezőgazdaság területén figyelhető meg. Az ipari termékek túlnyomó része belföldi piacokon kerül értékesítésre. Meghatározó exportterméke a térségnek valójában nincs, a mezőgazdasági termékek nagyobbik részét feldolgozás nélkül értékesítik.

Foglalkoztatás a nem termelő ágazatokban

A megye kistérségi munkaerőpiacokat jellemzi a nem termelő ágazatok, a közszféra foglalkoztatási aránya. Az oktatás, egészségügy, kultúra területén állást vállalók magas aránya a helyi termelő ágazatok foglalkoztatási szerkezetén belül betöltött alacsonyabb arányára utal. Sarkad térségében a legmagasabb az említett ágazatok aránya, itt minden nyolcadik munkavállaló az egészségügyben, oktatásban dolgozik. Legtöbbjüket alap- és középfokú oktatóként alkalmazzák, de jelentős az egészségügyi alkalmazottak aránya is. Békéscsaba térségében a közszféra tíz százalék feletti arányát a megyeszékhely központi szerepe indokolja, mind az oktatás, mind pedig az egészségügy területén megyei feladatokat lát el. A megyeszékhely kórházai, rendelői és középiskolái az egész megye lakosságát kiszolgálják. Az oktatás magas foglalkoztatási aránya figyelhető meg Mezőkovácsháza és Szeghalom térségében is, de itt ez egészségügy nem jelenik meg jelentős foglalkoztatóként, szerepe elmarad a megyei átlagtól. Szarvas térségében a közszféra foglalkoztatási aránya 6,5 százalékra tehető, ami több, mint a fele a Sarkadi kistérség hasonló adatának.

Humán erőforrások , mint a fejlesztés alapfeltételei

Az összevont s az eg

A műszeripari szakmacsoportban foglalkoztatottak aránya Szarvas és Szeghalom térségében a legmagasabb, a munkavállalók 3 – 3,2 százaléka talál állást ebben az ágazatban. A térségek munkaerőpiacát jellemzi, hogy jelentős részüket betanított munkás, gyártósori összeszerelő munkakörökben alkalmazzák, a szakképzettséggel rendelkezők legnagyobb csoportját alkotó villanszerelők aránya ezekben a kistérségekben elmarad az összeszerelőkéétől. A megye többi térségében a műszeripari betanítottok foglalkoztatási aránya lényegesen alacsonyabb. Békéscsaba, Mezőkovácsháza és Sarkad térségében a műszeripar a teljes munkaerőpiacon betöltött alig 1,5 – 2 százalékos aránya éppen a betanított munkások, gyártósori összeszerelők hiányának tulajdonítható.

A gép- és járműgyártó szakmacsoportban alkalmazottak aránya Orosháza térségében a legmagasabb, 9 százalékra tehető. A Sarkadi kistérségben szintén a megyei átlagnál magasabb arányú gépipari foglalkoztatás figyelhető meg. Mindkét térségben a lakatos szakmával rendelkező szakképzett munkavállalók aránya magasabb, mint a többi kistérségben. Szarvas, Szeghalom, Békéscsaba és Mezőkovácsháza térségében a gép- és járműgyártó szakmacsoportban alkalmazottak aránya 6,5 -7 százalékra tehető.

Békés megye foglalkoztatási szerkezetében meglepően kis súllyal jelenik meg az építőipar. A térségi gazdaság fontos indikátorának tekintett mutatóban, mely az utolsó 10 évben épített lakások arányát méri a megye a legutolsók közé tartozik. Nem meglepő tehát, hogy az építőipari szakmákban foglalkoztatott szakemberek aránya csak Sarkad és Szarvas térségében haladja meg a 3 százalékot. Békéscsaba és Szeghalom térségében az építőipari foglalkoztatás csak megközelíti ezt a 3 százalékos, országos szinten kimondottan alacsony arányt. Mezőkovácsháza és Orosháza térségében a foglalkoztatottak mindössze másfél – két százaléka foglalkozik építőipari szakmunkával.

Az élelmiszeripar és annak termékei több Békés megyei település tradíciójához, imázsához szorosan hozzátartozik. Gyula és Csaba elsősorban ezekről a termékekről ismert, városaik neve élelmiszeripari fogalomná vált. Az élelmiszeriparnak a térségi karaktert meghatározó jelentősége azonban a foglalkozási szerkezetben nem mutatkozik meg. Országos szinten magas, de még így is csak 4 – 4,5 százalékra tehető az élelmiszeripari foglalkozási szakmacsoport aránya Békéscsaba, Orosháza és Szarvas térségében. Az itt dolgozók jelentős része tartósító szakmunkás, valamint élelmiszeripari és egyéb gépkezelő. A szakmacsoport munkaerőpiaci súlya Mezőkovácsháza és Szeghalom térségében 3 százalék körüli értéket mutat, a Sarkadi kistérségben pedig nem éri el a másfél százalékot.

A ruházati és textilipar a kilencvenes években az olcsó munkaerő miatt Békésben is jelentős szerepet kapott. Az ágazat válsága, csökkenő foglalkoztató ereje különösen érzékenyen érinti Szarvas térségét, ahol az összes foglalkoztatott 7 százaléka tartozik a ruházati, textilipari szakmacsoportba. A varrodák alkalmazottainak legnagyobb része varrónő, szabó és modellkészítő, de jelentős a betanított ruházati gépkezelők aránya is. Szeghalom térségében ennél alacsonyabb, de még mindig jelentős, 4 százalékra tehető a szakmacsoport megjelenése, Békéscsabán a 3 százalékot közelíti arányuk. Mezőkovácsháza, Orosháza térségében

alacsony, 1 százalék körüli a textil és ruhaipar aránya, Sarkad térségében pedig alig található ilyen állás.

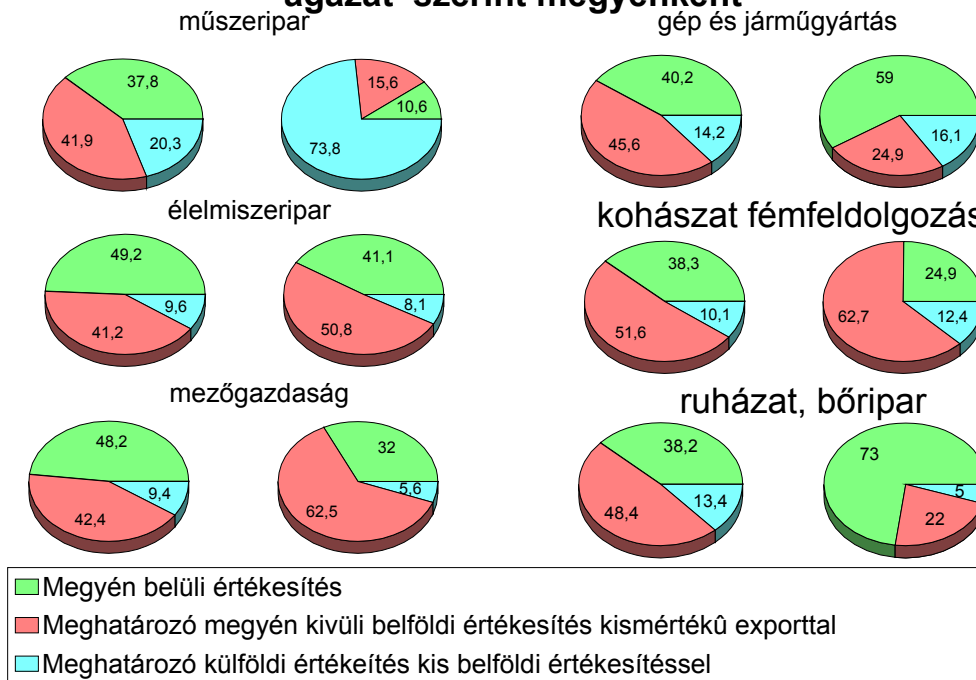
A feldolgozóiparágak szakmacsoportjai közül a fa- és bútorigipari szakmák képviselői Békéscsaba és Sarkad térségében találnak nagyobb arányban munkát. Jelentős leépülésen ment keresztül a gyulai bútorigipar, gépipar. Gyulán a korábbi évtizedekben két komoly bútorgyártó vállalat is működött ezek közül a gyulai FAFÉM Bútor Rt. ma is termel. Az építőanyag- és vegyipar összevont szakmacsoportjába tartozók közül legtöbben Orosháza üzemében kapnak állást.

A mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött szerepe Békés megyében magas, Mezőkovácsháza térségében a 10 százalékot is meghaladja. Az ágazati szakképzettek aránya Orosháza, Sarkad, Szarvas és Szeghalom térségében is a munkavállalók mintegy 5 százalékára tehető. A megyeszékhely térségében a mezőgazdasági foglalkoztatás kisebb jelentőségét mutatja a szakképzett dolgozók alacsonyabb, két százalékot meghaladó aránya.

A kereskedelem és vendéglátás jelentős aránya, a szolgáltatási szektor nagyobb súlya nem feltétlenül utal a modernizálódó gazdaságszerkezetre. A szakma- és foglalkozási csoportba vonható munkavállalók aránya megyei szinten 10 százalékra tehető, legnagyobb részük zömmel önfoglalkoztató, sok esetben kényszervállalkozó árus, felvásárló, eladó. Jelentős munkaerőpiaci arányra a más szakmacsoportok számára kevesebb álláslehetőséget kínáló térségekben tesznek szert. Sarkad térségében a kereskedelmi, vendéglátóipari szakmacsoport dolgozóinak aránya a 12 százalékot közelíti, az Orosházi kistérségben viszont csak 9 százalékra tehető. Minden térségben kifejezetten alacsony, alig egytized százalékra tehető a szakoktatás keretében népszerű személyi szolgáltató szakmák munkaerőpiaci aránya.

Vállalatok értékesítési piacai

A foglalkoztatottak aránya a vállalati értékesítés iránya és ágazat szerint megyénként

A Békés megyei vállalatok közül a műszeripari, építőipari, valamint a pénzügyi tevékenységet folytató vállalkozások mutatnak fel országos értékesítés mellett jelentős, 40% feletti külföldi értékesítést. Ezek az ágazatok Békés megyében messze az országos foglalkoztatási arányok alatti mértékben biztosítanak helyi munkahelyeket. A helyben legnagyobb súllyal rendelkező ágazatok közül a mezőgazdaság termékeit első sorban megyén belül értékesíti. Ezt az erős megyei élelmiszer-feldolgozó kapacitások magyarázzák. Az élelmiszeripari vállalatok többsége megyén kívüli, belföldi piacokra termel, a meghatározó exporttal rendelkező termelők aránya elmarad az országos adatoktól. Az országos adatok szerint a ruházati- és bőripar nagyobb arányban értékesíti a termékeit országos és nemzetközi piacokon, mint a textilipar. A békési adatok szerint ez a megyében fordított helyzetű, a textilipari ágazat vállalatainak mintegy háromnegyede első sorban országos piacon értékesít, a ruházati cégek hasonlóan nagy többsége viszont első sorban megyén belül értékesíti termékeit. A könnyűipari alapanyaggyártás helyzete az éles nemzetközi versenyben rövid távon sem megnyugtató.

Munkaerő beszerzés

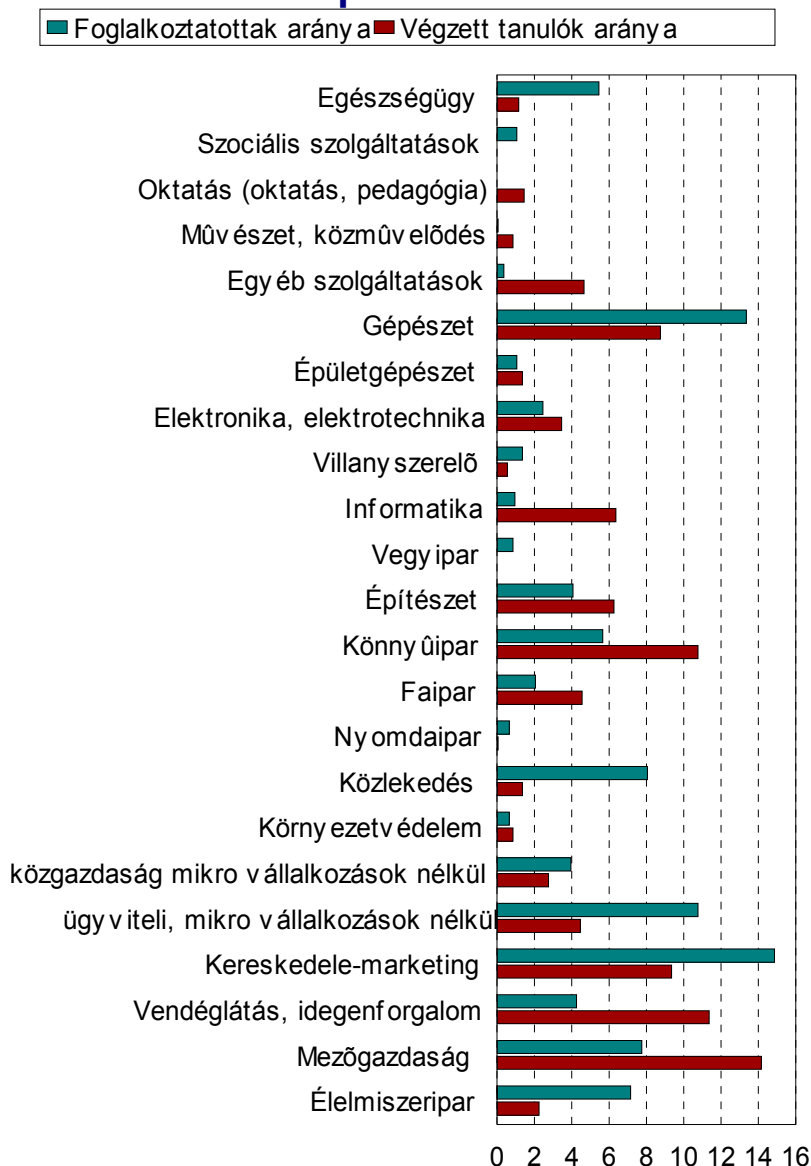
A Békés megyei településeken működő vállalkozások munkaerőigényeiket az országos átlagnál nagyobb arányban szerzik be saját településükről, a munkavállalók kétharmada a saját városában, falujában kap munkát. A távolabbról, Békés megyén kívülről érkezők aránya nagyon alacsony. Az élelmiszeripari alkalmazottak Békésben is az országos átlaghoz hasonlóan háromötödös arányban érkeznek a saját településükről. A megye ruhaipari vállalkozásai ennél nagyobb arányban támaszkodnak településük munkaerőpiacára. A fémfeldolgozó cégek beszerzésüknél szinte kizárólag székhelyük munkaerőpiacáról biztosítják szükségleteiket. A műszeriparban a foglalkoztatók nagyobb mértékben fordulnak saját településükön kívüli munkaerőhöz, minden második alkalmazottuk a kistérség más településein él.

A szellemi foglalkozású munkaerőt a fizikainál is nagyobb arányban szerzik be saját településükről a Békés megyei vállalkozók és vállalatok, az egyes ágazatok 60–98 százalékban székhelyükön élőket alkalmaznak. Mellettük a ruházati, textilipari és villamosenergiával, közszolgáltatásokkal foglalkozók lépnek ki nagyobb 40–50 százalékos arányban a kistérségi munkaerőpiacra szellemi dolgozóik biztosításakor. Egyedül a műszeripari vállalatoknál látható, hogy kvalifikáltabb munkaerő-szükségletüket nem a saját településükről, hanem jelentős, több, mint négyötödös mértékben a kistérségi jelentkezők közül válogatják ki.

Képzés és foglalkoztatás

A 129 ezer megyei munkavállalóból több, mint 25 ezer csak 8 befejezett osztállyal, további 850 fő ennél is alacsonyabb iskolázottsággal rendelkezik. A középfokú szakképesítéssel rendelkezők száma 42 ezer, az érettségizettek száma kevesebb, mint 40 ezer. A megyei munkaerőpiacon 2001-ben 17 ezer felsőfokú végzettségű munkavállalót alkalmaztak. A Békés megyei munkavállalók jelentős része, mintegy negyede 10 főnél kisebb szervezetben folytat kereső tevékenységet. Közülük mintegy 12 ezer fő egyéni vállalkozó. A nagyobb vállalatoknál és intézményekben alkalmazott munkavállalók száma 75 ezerre tehető.

Középfokú végzettséggel rendelkező foglalkoztatottak, valamint a 2002-ben középfokú végzettséget szerzett tanulók szakmacsoport szerkezete

A munkaerőpiac foglalkoztatási igénye Békés megye esetén is jelentősen eltér az oktatási rendszerből kikerülők számától és megoszlásától. Szinte reménytelen helyzetben vannak az oktatási rendszerből szakképzettség nélkül kikerülő fiatalok, hiszen az erősen csökkenő számú betanított és segédmunkás állásokat bőven el tudják látni a már a munkával rendelkező szakképzetlenségű, akiknek számát a megyében 25 ezerre tehetjük. A foglalkoztatók legnagyobb számban szakképzett, középfokú végzettségű fizikai foglalkozású dolgozókat igényelnek. Első sorban olyan szakmák képviselőit, akik egyre kisebb számban kerülnek ki a szakoktatásból.

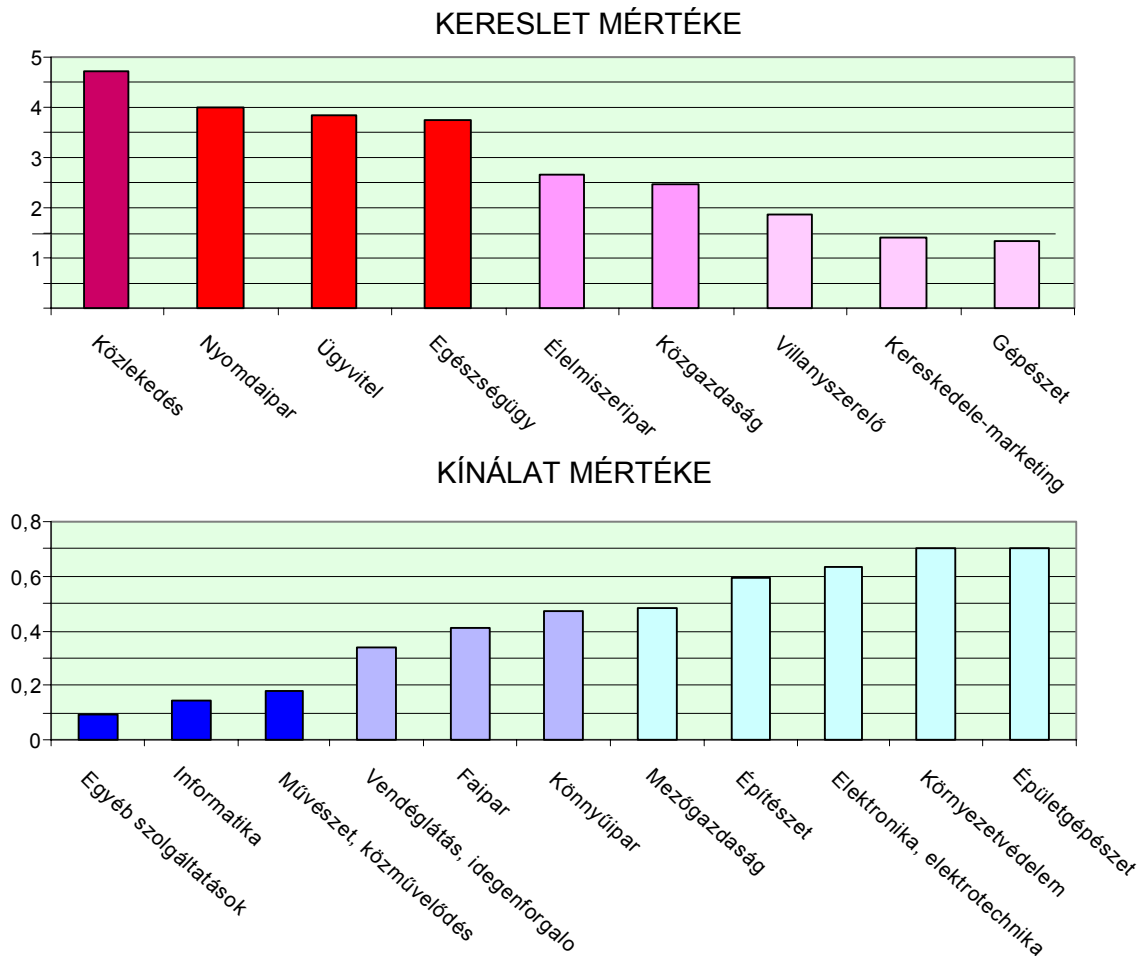
A középfokú végzettséggel rendelkező foglalkoztatottak összevetése a 2002-ben középfokú szakképesítést, végzettséget szerző tanulók számával rávilágít a munkaerőpiac és a képzési rendszer jelentős eltérésére. A nyomdaipari, egészségügyi, élelmiszeripari szakmacsoportban 2002-ben végzett tanulók aránya messze elmarad a munkaerőpiaci alkalmazási arányaiktól és igényeitől. A közlekedési és az ügyviteli foglalkozások képzési mutatói is rendkívül alacsonyak, de ezekben a szakmacsoportokban a megfelelő képzettséget nem csak a középfokú szakoktatás keretében lehet megszerezni, vagy nincs is megfeleltethető középfokú szakképzés. A közgazdasági, valamint a kereskedelmi, marketing szakmák esetén is meghaladja az alkalmazás aránya a végzett tanulók arányát. Az ügyviteli és kereskedelmi szakmák esetén erősen számolhatunk azzal, hogy a ezeket a pozíciókat jelentős mértékben más szakképzettséggel rendelkezők töltik be. A kereskedelmi állásokba az üzlet profiljának megfelelő szakképzettséggel lehet belépni, egyszerűbb ügyviteli pozíciókat gimnáziumi érettségivel rendelkezők láthatnak el.

A további ipari szakmacsoportok közül a gépészeti és a villanyszerelő szakmák munkaerőpiaci jelenléte magasabb képzésbeli súlyuknál. A gépészeti és villamossági képzésben résztvevők száma annak tükrében számít különösen alacsonynak, hogy a megyében mind a vállalatok száma, mind pedig a foglalkoztatottak száma elmarad az országos átlagtól a gépgyártás, fémfeldolgozás, műszeripar és építőipar területén.

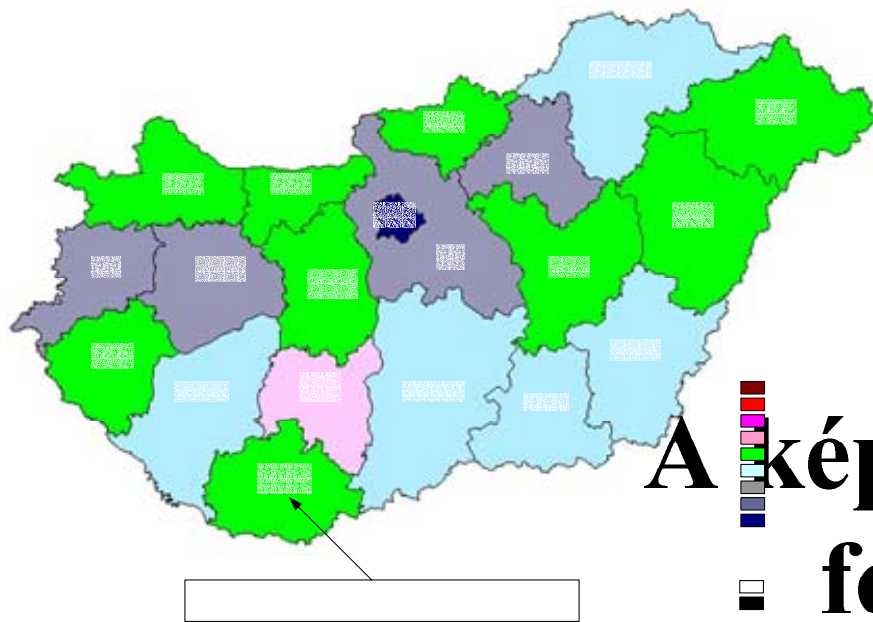
Egyes, Békés megyében az országos arányoktól jelentősen elmaradó foglalkoztatási területeken, így az épületgépészeti, elektronikai, elektrotechnikai szakmák esetén a végzett szakképzett hallgatók aránya kis mértékben meghaladja az alkalmazottakét. Hasonlóan magasabb a kibocsátás aránya az építészeti, könnyűipari, faipari és mezőgazdasági szakmacsoportokban.

Egyes területeken a szakiskolai kibocsátás arányaiban messze túlmutat a térség, megye felbecsülhető igényein. Ilyen jelentős mértékű kibocsátás jelentkezik a művészeti, közművelődési szakmacsoportban, egyes szolgáltató szakmák esetén (fodrász, kozmetikus), az informatika területén és kisebb mértékben a vendéglátó, idegenforgalmi szakmák esetén is. Ezek esetén a 2002-ben középfokú végzettséget szerző tanulók száma eléri az adott munkaerőpiaci szegmens hatodát–harmadát.

A képzés hiánymutatója Békés megyében

A képzési szerkezet hiánymutatója az középfokú szakoktatás kibocsátási adatait veti össze a munkaerőpiacon tapasztalható alkalmazási arányokkal, melyet reprodukciós keresletnek tekinthetünk (ha nem vesszük figyelembe a gazdaság konjunkturális változásait). A mutató nem veszi figyelembe a foglalkoztatók létszámra vonatkozó terveit, növekedési vagy létszámcsökkentési elképzeléseit, vagy azt, hogy a végzett tanulók nem a megyében, nem a szakmájukban kívánnak elhelyezkedni. A mutató ezen hiányosságai ellenére a képzési és a foglalkoztatás súlyos aránytalanságait tárja fel. A békési kistérségekben harmonikus keresleti–kínálati viszonyokról, a végzett tanulók és az adott szakterületen alkalmazottak hasonló arányáról csak néhány területen beszélhetünk. Ilyen a környezetvédelmi, gépészeti és épületgépészeti oktatás.

A képzési kibocsátás foglalkozási

Mező

A mezőgazdaság, építészet és az elektronika területén a végzett tanulók száma jelentősebb mértékben meghaladja a munkaerőpiac becsülhető igényeit, a könnyűipari, faipari, vendéglátás, idegenforgalmi szakmák esetén már két-háromszoros a végzettek aránya, az informatikai, művészeti-közművelődési szakmák, valamint a személyi szolgáltató szakmák esetén a végzettek aránya a piacon lévők arányának négy, vagy annál többszöröse lehet. E szakmák többsége esetén számolhatunk ugyan a közeljövőben is jelentős foglalkoztatási arány-bővüléssel, de ennek mértéke semmiképpen nem érheti el a jelenleg tapasztalható többletképzés mértékeit.

0,4

4,4

3

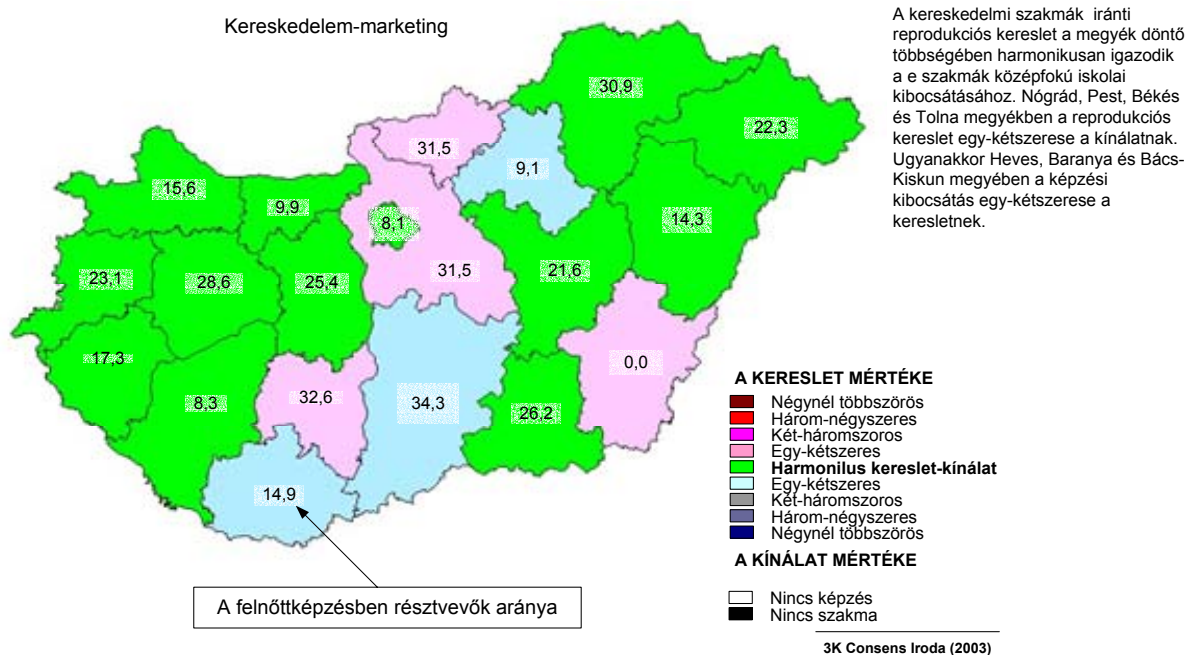
1,2

2,6

11,1

2,6

A képzési kibocsátás hiánymutatója a foglalkozási szerkezet alapján

A kereskedelmi, marketing tevékenységet végzők jelentős részére igaz, hogy nem kereskedelmi, hanem az üzlet profiljának megfelelően műszaki, textil- és ruhaipari, élelmiszeripari végzettséggel rendelkezve alkalmazzák őket. A középfokú képzés kibocsátási arányai ennek következtében lehetnek alacsonyabbak a munkaerőpiaci foglalkoztatási arányoknál. A közgazdasági, ügyviteli foglalkozások esetén, különösen a kis és középvállalkozásoknál, egyszerűbb munkakörökben gyakran látnak el gimnáziumi, vagy ezt kiegészítő szakirányú tanfolyami továbbképzéssel rendelkező munkavállalók. A vállalkozások gazdasági ügyeinek kezelése a kisvállalkozások szintjén sok esetben bizalmi kérdés, sok esetben tapasztalhatóan igyekeznek az alkalmazottakat tágabb családi, vagy baráti körből biztosítani. A jelentősebb vállalatoknál, különösen a nagyobb felkészültséget igénylő ügyviteli, közgazdasági feladatok ellátására egyre nagyobb arányban igyekeznek felsőfokú végzettségű személyeket alkalmazni. Ezt a jelenség csak részben okozza a feladatok komplexitásának növekedése, a számítástechnikai munkakörnyezet általánossá válása. Számolni kell ezen felül a közgazdasági ügyviteli területen tapasztalható jelentős felsőfokú túlképzéssel, illetve az ilyen jellegű képesítéssel rendelkezők egyre növekvő beáramlásával a szakterület korábban középfokú végzettségűek által ellátott területeire. Ezek a jelenségek árnyalják a képzési hiánymutatóban látható tény, mely szerint közgazdasági és ügyviteli területen a középfokú kibocsátás jelentősen elmarad a munkaerőpiaci arányoktól.

A képzési kibocsátás foglalkozási s

A probléma súlyosabbnak mutatkozik az egészségügy és a nyomdaipar területén. A kórházak és rendelők szakemberellátása már ma is jelentős, országos probléma, nem jobb a helyzet Békésben sem. A képzésből kikerülők aránya jelentősen elmarad a becsült foglalkoztatói igényektől. Csak kevés nyomdaipar szakembert alkalmaznak a megyében, ennek ellenére arányuk három–négyyszeresen meghaladja a középfokú képzésből ilyen végzettséggel kikerülők arányát.

Ny

Turizmusról

A Békés megyében a turisztikai fejlesztések megyei szintű koordinációja intenzíven 2001-től indult el. Korábban is voltak megyei szintű turisztikai együttműködések, fejlesztések – például marketing tekintetében, illetve a Dél-Alföldi Régió keretében már 1998-tól –, de a turizmus teljes feladatkörét átfogó, **megyei szintű** fejlesztési koordináció csak – egyes megyékhez képest, illetve a megyében megvalósult jelentős turisztikai fejlesztésekhez képest – némileg késve indult el.

Ez a néhány éves késés, azt eredményezte, hogy a megye turisztikai adottságai és lehetőségei – európai színvonalú gyógy-, termálfürdők magas szintű szolgáltatásokkal, világviszonylatban kiemelkedő jelentőségű műemlékek (Gyulai vár, Almássy Kastély, stb.), természeti környezeti adottságok (Körösök közelsége, dévaványai Tűzokrezervátum stb.) – nincsenek optimális szinten – a korábbi és a megvalósításra váró turisztikai beruházások megtérülését biztosító, illetve a turisztikai vonzerejének megfelelő mértékben – kihasználva.

Országos szinten a Dél-Alföldi Régió gyógy-, termálfürdő beruházásai nyerték el a legtöbb pályázati forrást – a Széchenyi Tervből és más forrásokból. A régió három megyéjében, a Széchenyi Terv termál és gyógyturizmus nevű alprogramra fordított források egyötödéből megvalósult beruházások, jelentős vonzerő-fejlesztési lehetőséget biztosítottak a megyének. (A legjelentősebb megyei, Széchenyi Terv keretében történt fürdőberuházások: Orosháza, Gyula, Békéscsaba, Gyomaendrőd, Tótkomlós, de fejlesztések történtek Szarvason és Füzesgyarmaton is.)

A beruházások révén megvalósult gyógy-, termálfürdők mindegyike európai színvonalú, környezettel és szolgáltatásokkal bír, de ezek között a **szolgáltatások** kevés kivételtől eltekintve **azonosak**, mindegyik fürdő hasonló szolgáltatásokkal várja a vendégeket. Mivel a megyei gyógyfürdők – marketing kommunikációjukban és szolgáltatásaikban sem differenciálták magukat – ezért mindegyik intézmény **ugyanazt a vendégközönséget célozta meg**, ami **nagy konkurenciaharcot szült** a megyében.

Az így kialakult helyzet nagyban csökkenti a megye "turisztikai teljesítőképességét", melynek eredményeképp alacsonyabb a megye turisztikai tevékenységből való bevétele, kevesebb munkahelyet jelent a munkaerőpiacnak és kisebb szívóhatást gyakorol a környező – kiegészítő szolgáltatást (vendéglátás, szállásadás, kereskedelem, stb.) nyújtó – vállalkozásokra is.

A fent vázolt helyzetet több infrastrukturális, gazdasági-szolgáltatási és foglalkoztatáspolitikai hiányosság is nehezíti, mind megyei, sok esetben regionális szinten.

- **A Dél-Alföldi Régió egésze, Békés megye jelentős elszigeteltségben van a közlekedés szempontjából.** A megye, de a régió is gyengén van ellátva főközlekedési folyosókkal, **mind a közutak, mind a vasutak tekintetében.** Budapestről kb. három, három és fél óra alatt lehet eljutni gépjárművel, javarészt kétsávos úton. Budapestről a vasúti közlekedés is meglehetősen nehéz, mert sok esetben a békés megyei nagytelepülésekre csak átszállással lehet eljutni, ami tovább fokozza a megye elszigeteltségét és jelentős hátrányba hozza a megye gazdaságának minden ágát, beleértve a turizmust is.
- Békés megyében, de a régióban is **hiány van megfelelő számú, minőségi szálláshelyből.** A régióban egyedül Szegeden van egy 4 csillagos Hotel, illetve nemrég kezdődött el Gyulán egy 4 csillagos hotel építése. Ennek hiányában a megye, de a régió is elesik a turizmus azon célcsoportjától, mely fizetőképes keresletet jelent a magasabb színvonalú szolgáltatások tekintetében, holott a megvalósult gyógyfürdő beruházások mindegyikének a megtérülésénél számításba vették ezt a célcsoportot.
- Több szakember egybehangzó véleménye alapján állítható, hogy **jelentős vonzerőt az a szálláshely (szálloda, hotel, apartman, kemping, stb.) jelentene a megyei gyógyturizmus által megcélzott potenciális célcsoportok számára, mely vagy közvetlen összeköttetésben van egy gyógy-, termálfürdővel, és/vagy valamilyen megállapodás értelmében a szálláshely együttműködik a gyógyfürdővel a gyógyszeres szolgáltatások igénybe vételével kapcsolatban.** Ilyen lehet például, hogy a szálláshely árában tartalmazza a gyógyfürdő belépőjének, vagy a gyógyszeres szolgáltatásnak az árát. Ilyen együttműködések száma elenyésző mértékű a megyében.
- **Nincsenek** – a pontosan definiált célcsoportok igényeinek figyelembe vételével – elkészített **szolgáltatási csomagok kidolgozva** és megfelelően **marketizálva.** Egy-egy ilyen jellegű szolgáltatási csomag hozzájárul a turizmushoz kapcsolódó vállalkozások piacának a megteremtéséhez, bevételeik növekedéséhez, mely közvetlenül kihat a megye és a régió gazdaságának és vállalkozásainak fejlesztéséhez, ezen keresztül, a foglalkoztatási szint növeléséhez, a munkanélküliség csökkentéséhez.
- A megyében, de a régióban is sokszor **hiányoznak a településekről azok a kiegészítő szolgáltatások és/vagy nem a turisztikai célközönségnek megfelelő**

szolgáltatások találhatók, melyek nélkül a megye turisztikai megtartó ereje, a vendégéjszakák száma és a turizmuson keresztül, a vállalkozásoknál jelentkező piaci bevételek alacsonyabb. (Például Gyuláról Békéscsabára járnak a vendégek vásárolni, mert Gyulán nincs egy nagyobb bevásárlóközpont, illetve a kereskedelmi, vendéglátóipari vállalkozások nyitvatartási ideje nem illeszkedik az ide érkező vendégek igényeihez.)

- **Nincs a megyében** egy olyan **modern, multifunkciós, kb 300-500 főt befogadó konferenciaterem**, mely képes a konferenciaturizmusa által megfogalmazott igényeket kielégíteni (környezet, többfunkciós tér, multimédiás technikai feltételek, stb.) Pedig a régió és a megye adottságai is jók a konferenciaturizmus tekintetében, mert az ide érkező vendégeknek a konferenciák mellett igen színes programokat lehet kínálni. A turizmus ezen ágának hiányában, a megye nem képes jelentősebb bevételekhez jutni a – világviszonylatban növekvő piaci keresletet támogató – konferenciaturizmusból. Ezzel egy újabb célcsoportot veszített el – a magasabb minőségi turizmust kereső csoporton (négy csillagos hotel hiánya,...) – kívül, illetve nem jut hozzá a megye gazdasága azokhoz az indirekt bevételekhez, melyet szintén a turizmus generál.

- Hiányzik egy egészségügyi turisztikai koncepció
- Nincsenek egzakt adatok a jelenlegi forgalom összetételéről